

Vorm
en niet slechts
omgeving
van relaties

*Bezoek van **Julián Carrón**
aan de gemeenschap van
Gemeenschap en Bevrijding
in Nederland*

13-14 december 2019

Aantekeningen niet herzien door de auteur

Vertaald uit het Engels door:

Renier Boerma

Anne Heijmer

Machiel Kleemans

Paul van der Lee

Thérèse Peeters

13 december 2019 *middag*

Vught

Lunch met leerkrachten en medewerkers van basisschool ‘Misha de Vries’

Carrón: Op school zijn er verschillende mensen, van verschillende tradities. We wachten op Kerstmis. Denk je eens in hoe Christus besloot om naar de wereld toe te komen, om met de mensen van verschillende religies, met verschillende achtergronden, van verschillende culturen, het geluk, de volheid van leven die Hij beleefde in het mysterie van God, te delen. Je kunt je indenken wat voor een emotie, wat voor uitdaging Christus voor zich zag, toen Hij deze wereld binnenging; omdat hij iets aan de mensen wilde overbrengen dat zij nog niet kenden. Hoe kon Hij hun doen begrijpen wat het Christendom is? Door hun een les te geven, door een traditie te introduceren, door te spreken over het Christendom? Wat betekende deze situatie voor Hem? Wij hebben hetzelfde probleem vandaag. Omdat we op veel gebieden [in dezelfde situatie] zijn als bij het begin van de Kerk. We staan tegenover het multiculturalisme. En de vraag is: hoe kunnen we met deze uitdaging om gaan? We hebben hetzelfde probleem als Christus. Daarom [is] de eerste vraag... Het is niet [slechts] het probleem van de school... Want jullie zijn een school aan het bouwen [om] iets aan jullie kinderen over te brengen, en aan mensen die geïnteresseerd zijn in zo'n type mooie school, nietwaar? Wat is de methode die Christus gebruikte, die God gebruikte om mensen te introduceren in deze nieuwheid, om mensen op te voeden tot dit nieuwe leven? Het lijkt gemakkelijk, maar we moeten het niet als vanzelfsprekend zien dat God mens wordt. Want alleen als mensen kunnen zien dat iemand op een bepaalde manier leeft, [iemand] met [wie] zij kunnen erkennen wat het betekent om te leven, om gelukkig te zijn, om blij te zijn, om het leven te leven op een andere manier...

Alleen als zij kunnen zien – wat hun achtergrond, cultuur, of religie ook is – kunnen zien wat de betekenis is, wat de nieuwheid is... Want het is niet om [hen] te introduceren in een of ander concept – dat komt later. De manier waarop het Mysterie ons binnenleidt in de werkelijkheid is niet door een definitie te geven. Wie kan begrijpen wat liefde is? [Om ons te doen begrijpen wat liefde is,] laat Hij ons leven in een gezin. De eerste stap om ons te introduceren in wat liefde is, is niet een les over liefde, maar dat Hij ons doet deelnemen aan een plaats die [we] kunnen aanraken, ons in het leven doet ervaren wat liefde is – geen definitie. Alleen na deze ervaring kun je begrijpen dat wat je aan het beleven bent, liefde heet. Vaak beginnen wij, Westerse mensen, na een lange geschiedenis binnen onze cultuur, met het tegenovergestelde. We denken dat het het beste is om te beginnen vanuit het *woord* om hen vervolgens te introduceren in de *betekenis*. En dit is een moeilijkheid, want voor veel mensen zijn bepaalde concepten of bepaalde woorden onbekend. Zoals het was aan het begin van de Christelijke gebeurtenis: het was niet bekend wat het betekent om menselijk te zijn, wat het betekent om barmhartig te zijn. Want heel de samenleving had een Farizeïsche mentaliteit, een moralistische mentaliteit. Daarom was barmhartig [zijn iets] onbekend[s]. We kunnen welk woord dan ook nemen en hebben [dan] hetzelfde probleem tegenover ons. We begrijpen vaak niet wat het probleem is en daarom... wat de methode is om mensen binnen te leiden in de werkelijkheid, zodat ze begrepen, gevat kan worden. Alleen maar woorden herhalen, zonder dat de betekenis ervan wordt gevat, is zinloos om een school te bouwen, omdat zij dan uiteindelijk wordt als elke andere school. Er zijn al veel scholen in de Westerse maatschappij. Dus, de kwestie van onze school is de mensen die de school bouwen. Ten eerste, als de studenten, de kinderen, mensen zien die de waarde, het concept, het woord *belichamen*, dat ze alleen kunnen begrijpen door mensen te zien die voorleven wat we op hen proberen over te brengen... Een week geleden probeerde een lerares Italiaans op een middelbare school mensen, een paar islamitische leerlingen kennis te laten maken met het Zonnelied van Sint Franciscus van Assisi. Dat was onmogelijk, omdat de islamitische leerlingen niet de concepten hebben waarmee ze kunnen worden geïntroduceerd, die hen in staat stellen om de betekenis van de tekst te vatten (want uiteindelijk is het een tekst, literatuur). Dus op een gegeven moment was de lerares zo ontmoedigd dat zij hen begon aan te moedigen om naar de godsdienstles te gaan - die is op Italiaanse scholen vrijwillig - omdat het

anders voor hen onmogelijk zou zijn om Sint Franciscus van Assisi, Dante Alighieri of andere Italiaanse schrijvers te begrijpen, want ze hebben niet de ervaring en de concepten, en de mogelijkheid om dit type cultuur waarin zij leven (de schilderkunst, muziek, opera, alles waar Italië vol van is) te begrijpen; voor hen zal het zonder dit onbegrijpelijk zijn. Dus zij gaf de studenten de schuld, omdat zij deze mogelijkheid om de basisconcepten van de cultuur te leren, verspilden, [deze mogelijkheid] die hen kon introduceren in [een manier] om van dit soort cultuur te genieten. Maar toen antwoordden de leerlingen... Ten eerste, was hun godsdienstles nutteloos. Omdat hun leraar hen nergens in introduceerde, was het nutteloos om naar deze godsdienstles te gaan. Maar iemand anders zei (en dat is iets belangrijks): ik kan begrijpen wat het Christendom is door met jou te leven, want alleen als ik zie hoe jullie samen zijn, wat de manier is waarop jij leeft, hoe je in de werkelijkheid kunt leven, begrijp ik waar het Christendom over gaat. Het is de islamitische leerling die de leraar moet [uitleggen] wat de methode is, zonder welke het voor hen onmogelijk zou zijn om het te begrijpen! Ze deelden met de leraar hoe zij beetje bij beetje geïntroduceerd werden, door het leven te delen, in wat het christendom is, waar deze traditie over gaat. Dit is dus de uitdaging die we tegenover ons hebben. Of er een mogelijkheid is om op zo'n manier te leven dat kinderen, leerlingen in ons leven kunnen zien, in de manier waarop wij met de tekst, met rekenen, met aardrijkskunde, met sterrenkunde omgaan, in onze manier waarop we naar de werkelijkheid kijken, [of] zij [daaraan] een verschil kunnen zien, omdat ze anders onmogelijk kunnen begrijpen wat je ze probeert uit te leggen. Vanwege dit [mechanisme], is het eerste en belangrijkste: je bewust te zijn van dit probleem, je ervan bewust te zijn dat het onmogelijk zou zijn om iets over te brengen zonder in onszelf te *belichamen* wat we proberen te zeggen. Daarom is de methode die God gebruikte essentieel: het Mysterie is vlees geworden. Alleen als we iemand kunnen laten zien dat je in het vlees kunt leven wat we proberen over te brengen, kunnen we diegene introduceren in de betekenis van deze cultuur, van deze traditie. Dit is het vertrekpunt, want voor de meesten van hen is deze [betekenis] onbekend; dus het vertrekpunt moet de ervaring zijn. Maak het voor hen mogelijk om te delen in een ervaring waarmee zij kunnen begrijpen, door het te beleven – net als ze alleen kunnen begrijpen wat liefde is, wat vrijheid is, wat barmhartigheid is, als ze in hun leven kunnen zien wat we proberen te delen. Anders zou het ver [van hen] blijven. Soms kunnen ze het herhalen, kunnen ze herhalen wat jij probeert over te brengen,

[het] zelfs correct [herhalen], zodat je ze uiteindelijk een goed cijfer moet geven, het hoogste cijfer – maar de vraag is of zij begrepen hebben waar het over gaat, wat er achter zit, achter het woord. Wat is de betekenis? Kunnen ze de betekenis van het woord dat ze gebruiken vatten? Anders is er geen school. Ik weet niet of ik de vraag heb beantwoord? Je kunt beginnen te praten, als een dialoog. Daarna kunnen we hen, beetje bij beetje, zelfs introduceren in de cultuur; maar de vraag is: hoe kunnen ze de betekenis vatten van wat we met hen proberen te delen?

B.W.: Ik zou de volgende vraag willen stellen. Als ik je goed begrijp, en als ik begrijp dat het geloof een bovennatuurlijke deugd is, dus niet iets waar we naartoe kunnen redeneren... Ik kan niet met mijn student redeneren tot we bij het geloof in Christus komen. Ik kan veel dingen beredeneren, maar dit is een bovennatuurlijke deugd. In de ervaring, in ons land, zijn er veel mensen die nooit een ervaring hebben gehad van bovennatuurlijke deugd. Dus hoe krijg je die? Moet je erom vragen? Moeten we zorgen dat de studenten erom vragen?

Carrón: De vraag is, wat betekent bovennatuurlijk? Als het alleen iets buiten het bereik van onze kennis is, is het nutteloos om te proberen... moet je wachten op een wonder, waarin de Heilige Geest je kan introduceren in deze bovennatuurlijke ervaring. Maar wat is de betekenis van de menswording? Dat het bovennatuurlijke vlees is geworden, dat ik het kan zien, kan begrijpen, dat ik de mogelijkheid heb om een ervaring op te doen van dit bovennatuurlijke *in deze wereld*, niet in een andere wereld, niet in een virtuele wereld, niet buiten de gewone werkelijkheid. Want op het moment, toen Jezus in de geschiedenis was, dat er iemand doodging, en er iemand was die die situatie kon veranderen... mensen kunnen zien wat er in het leven gebeurt: Als er iemand was die ervan beschuldigd werd een zondaar te zijn, weet je wel, net als de tollenaars – we kunnen denken aan Zacheüs: hoe zou Zacheüs het bovennatuurlijke begrepen hebben? Het was iets dat binnen de geschiedenis gebeurde, dat iets nieuws bracht in de relatie met zijn zonde. Want hij werd door de Farizeeën in Jericho beschuldigd... deze mentaliteit was een uitdaging voor iemand die een beroemd man was, een profeet, zoals Jezus op dat moment. Iemand die vervolgens iedereen uitdaagde, zelfs Zacheüs zelf: “Kom naar beneden, want ik wil bij jou thuis komen!” Dus dit bovennatuurlijke ging een relatie aan met het leven van Zacheüs die een zondaar was, die er niets van begreep. Maar hij

begon een ervaring van het bovennatuurlijke te hebben *in deze wereld*. En wat is de test? Dat hij vreugde ervoer. Hij ontving Jezus vol vreugde. Voor hem was het een nieuwheid, dit type ervaring, ook al waren alle mensen om hem heen kritisch op hem omdat Jezus het huis van een zondaar binnenging. En het was een uitdaging aan de Farizeeërs, en aan de tollenaars zoals Zacheüs, en aan iedereen: iedereen kan leren *kennen* – het is niet meer *onbekend* – iedereen kan *kennen*! En inderdaad, de meesten waren heel, heel boos, heel boos op Jezus; en Zacheüs was gelukkig. Dus begonnen ze binnen de werkelijkheid het bovennatuurlijke te zien en konden zij het bovennatuurlijke met hun rede vatten! Want anders heb je gelijk en is het onmogelijk om iemand binnen te leiden in... dan is het onmogelijk om een school te bouwen. Wat is de reden om een school te bouwen, als dit onmogelijk is? Dan moeten we op een wonder wachten, als het bovennatuurlijke niet kan beginnen. Maar is er een mogelijkheid om mensen een ervaring hiervan te geven? Dit is het Mysterie dat begonnen is in de geschiedenis, met de menswording, met Kerstmis, dat we bijna vieren. Want anders heb je gelijk, [en] is het onmogelijk om iemand te introduceren in het [bovennatuurlijke]. Als er geen mogelijkheid is om deze ervaring te hebben, dan blijven we met elkaar praten zonder elkaar te begrijpen. We kunnen hetzelfde woord gebruiken, maar de betekenis van het woord is verschillend voor iedereen; het is een dialoog tussen mensen die de betekenis van de woorden [die ze gebruiken] niet begrijpen; dan is er al met al geen dialoog. We moeten immers erkennen dat op het moment waarop het multiculturalisme de samenleving beheerst, het onmogelijk wordt om elkaar nog te begrijpen. De dialoog is onmogelijk, uiteindelijk, omdat iedereen gevormd is binnen zijn of haar eigen cultuur, en dan zien we, in plaats van dat we elkaar ontmoeten [en] dat er een brug gebouwd wordt, dat we muren bouwen. Zoals we in de samenleving zien. In onze samenleving – het is bijna ongelofelijk na de val van de Berlijnse Muur – zijn we nieuwe muren aan het bouwen die het onmogelijk maken om de ander te bereiken, te vinden. In die mentaliteit is ook opvoeding uiteindelijk onmogelijk: want elk kind komt met zijn of haar ouders' cultuur, die bepalend is, of de cultuur van de televisie, of de cultuur van de videogames die tegenwoordig belangrijker zijn dan de ouders...; het is onmogelijk om iets te doen. Ons doel van opvoeding is dan gedoemd te mislukken. Het is onmogelijk om een school te beginnen als het vertrekpunt is waardes accepteren, omdat het niet mogelijk is om de muur van de mentaliteit te doorbreken; maar in de ervaring kunnen we zien dat het

Christendom in een multiculturele wereld begon! In de Joodse cultuur waren er Farizeeën, Sadduceeën, tollenaars – veel verschillende culturen – en het Christendom begon in deze veelvoud aan verschillende zielen binnen de Hebreeuwse cultuur, en toen het Christendom zich verspreidde over het Romeinse Rijk, was het multiculturalisme zelfs groter dan in de Hebreeuwse cultuur. Waarom begrepen mensen het Christendom, zelfs binnen deze multiculturele wereld? Omdat het overeenstemde met hun hart. Zacheüs was gelukkiger toen hij werd omhelsd door Christus dan toen hij werd bekritiseerd door de Farizeeën. Het is niet hetzelfde om te worden bekritiseerd of te worden omhelsd: we kunnen het verschil zien tussen twee verschillende manieren van de werkelijkheid benaderen, of verschillende relaties: een kind kan het verschil begrijpen tussen iemand die van hem houdt, en iemand die hem slaat. Al zijn ze nog zo klein, nog zo jong, ze kunnen dit heel goed begrijpen. Ze worden heel boos als ze op een onrechtvaardige manier worden behandeld, ze kunnen het heel goed begrijpen... het is niet waar dat mensen het niet begrijpen. We kunnen het elke dag zien. Volgens wat we zeggen is de kwestie de methode: of er een methode is die kan overbrengen wat we proberen over te brengen; deze [methode] is een manier van leven, die menselijker is dan een andere manier van leven. Is er een methode die we kunnen gebruiken om dit over te brengen? Dat is de vraag. Pedagogie, hè? De school is een pedagogisch probleem. Maar zelfs in een familie, in een buurt, in een parochie... dat zijn plekken waar we kinderen op een andere manier kunnen opvoeden.

P.B.: Als ik het [goed] begrijp, gaat het dus erom het christelijke leven met de kinderen te leven. Maar klopt het eigenlijk niet dat we het vaak proberen, maar het ons niet lukt? Hoe doe je dat? Wat is het effect van ons niet-slagen op de leerling en op de opvoeding? Ik zou bijna bang zijn om deze methode te gebruiken, omdat ik weet dat ik fouten maak.

Carrón: Alles is een poging, een ironische poging om iets te doen. Maar deze ironische poging, ook al is het resultaat vaak niet perfect... dat is niet het probleem, want zelfs door onze tekortkomingen heen, door onze ironische poging kunnen we iets overbrengen, omdat het Christendom in de geschiedenis overgebracht is door mensen zoals jij en ik, die zondaars zijn. Er zijn geen andere mensen in de wereld, alleen maar zondaars, met tekortkomingen. Anders is het alsof we Gods plan, Gods ontwerp aanpassen. Want God besloot

om mensen te gebruiken om andere mensen te bereiken, en de enige beschikbare mensen zijn zondige mensen, van Abraham tot nu toe. Je kunt in de geschiedenis zien hoe het Mysterie met dit instrument dat wij mensen zijn, zo armzalig, een culturele geschiedenis heeft gemaakt. De leerlingen van Jezus waren vol tekortkomingen, het Evangelie heeft niet al deze tekortkomingen uitgewist... je kunt het in Petrus zien, die zo vol tekortkomingen was. Maar door deze man, met al zijn tekortkomingen, heeft Hij de Kerk gesticht. Dus we moeten niet ontmoedigd raken hierdoor; het is altijd een poging, we moeten steeds opnieuw beginnen, telkens opnieuw. Zelfs al zijn we ons ervan bewust dat we vaak fouten maken in ons leven, er is iets groters dan al onze tekortkomingen, iets dat *door* onze persoon heen gaat en dat mensen kunnen begrijpen en dat de kinderen [ook] begrijpen.

Laurens: Er zijn veel dingen die de school aan de kinderen moet overbrengen; kennis en vaardigheden die de kinderen moeten leren; veel mooie dingen die we hebben gezien en die we ook aan de kinderen zelf zouden willen laten zien. Maar er zijn ook veel problemen, en er is tijdgebrek, en andere obstakels, waaronder, zegt Thérèse, ook het feit dat ik niet zoveel ervaring heb in dit beroep. Ik heb niet veel ervaring, en nu ik in zekere zin al tekortschiet in mijn taak voel ik dit aan als best wel een moeilijke positie: veel willen, maar tot minder in staat zijn. Wat denk je is, binnen al de mogelijkheden en grenzen die we hebben, het belangrijkste dat we aan de kinderen kunnen geven in de tijd die we hebben?

Carrón: Volgen, iemand volgen die je kan introduceren in deze taak. Iemand die genoeg ervaring heeft om je een suggestie te geven om het probleem aan te gaan, om de uitdagingen aan te gaan die je voor je [hebt]. We kunnen beschikbaar zijn voor de taak, maar de kwestie is [vaak dat] we niet weten hoe bepaalde dingen aan te gaan. Je hebt niet genoeg ervaring in de meeste dingen, omdat je een jong schoolhoofd bent.

[...]

Laurens: De vraag is: wat is het belangrijkste om aan de kinderen over te brengen, om de kinderen te geven?

Carrón: Vaak hebben we een curriculum dat we moeten ontwikkelen, dat door de school gegeven is, door de staat. De kwestie is de kinderen te helpen om

hun rede te gebruiken. Vaak reduceren ze hun ik, hun persoon, tot een reactie, een sentimentele reactie tegenover de werkelijkheid. De kinderen te introduceren in het gebruik van hun rede, om beter te begrijpen, [betekent hun te leren] om later elk soort onderwerp aan te [kunnen] gaan: of het nu wiskunde is, sterrenkunde, literatuur of dichtkunSint-Anders hebben de mensen niet de instrumenten. Wat is het gereedschap dat een kind moet begrijpen? Zijn rede! Hoe kunnen we [hen] opvoeden tot het gebruik van de rede? Hoe kunnen we testen of we mensen introduceren in het begrijpen van een tekst, of van een wiskundig probleem of een film? [Naderhand kun je hun de reis laten zien die ze gemaakt hebben, naar gelang de verschillende niveaus in de school.]

Ik ben geen expert op dit gebied, maar in mijn ervaring is een van de belangrijkste dingen vandaag de dag dat je mensen helpt te groeien in de meest basale ervaring, in hun menszijn. Zonder dit is het onmogelijk voor hen om te begrijpen.

De andere vraag is eraan gerelateerd: we moeten hen leren om te oordelen, om ervaring te hebben. Daarom moeten we hen introduceren in wat het ware concept ervaring is. Vaak zie ik dat mensen doorgaans ervaring reduceren tot “proberen”. Ik probeer altijd, ik probeer, we proberen om te leven, maar vaak leren we niks van wat we proberen. Ik vertel altijd over mijn ervaring in de tijd dat ik leraar was op de middelbare school. ‘s Ochtends had ik les met de leerlingen op de middelbare school en ze stelden me veel vragen. In de middag of avond ontmoette ik volwassenen, waarvan velen 60 of 70 jaar oud waren, dus die hadden al een lang leven achter de rug. Er waren in hun leven veel dingen gebeurd. Maar ik was sprakeloos, omdat ze me dezelfde soort vragen stelden als de kinderen ‘s ochtends in de lessen! Ze hadden veel dingen uitgetprobeerd op hun levensreis, ze hadden veel evenementen uitgetprobeerd, maar al hun pogingen hielpen hen niet om hun vragen te beantwoorden. Net als ik eerder zei: we kunnen onze tijd, ons leven verliezen. We kunnen jaren leven, maar onze tijd verliezen, want veel van hen begrepen intussen niks van het leven. Daarom is het jammer als je op school niet wordt binnengeleid in een methode om te begrijpen. Ik herinner me een keer dat ik naar Barcelona ging om wat vrienden daar te ontmoeten. Ik was in een gezin, de vrouw was godsdienstlerares op een middelbare school. Er waren twee van haar leerlingen. We begonnen het over het leven te hebben. Op een [gegeven] moment vroeg ik hun: “Waar beleven jullie het geloof, het christelijke geloof?” Een [van hen] zei: in de parochie; de andere zei: in een groep op school. “Wat doe je daar als

je samenkomt?” Allebei begonnen ze me over de vele activiteiten te vertellen die ze deden als ze samenkwamen. Op een gegeven moment stopte ik hen: “Wat leren jullie van al deze activiteiten die jullie beschrijven?” Ze keken me sprakeloos aan. “Wat bedoel je?” Als je een broer hebt, een jongere broer (zij waren al eind middelbare school), als je een broertje hebt van zes, kun je hem dan met zekerheid iets vertellen over rekenen met je achtergrond, met wat je geleerd hebt op school? Natuurlijk!, antwoordden ze me. En over het leven? Kun je je broer een zekerheid vertellen over hoe met het leven om te gaan? Stilte. Ze hebben niks wat ze met zekerheid aan hun broertje over kunnen brengen. En dan vraag ik, wat is het verschil? [...] Rekenen is slechts een klein beetje van het hele leven, maar je kunt iets met zekerheid overbrengen van rekenen, wat niet lukt over het leven. Waarom? De reden is dat je een *methode* hebt geleerd bij rekenen, die niemand je voor het leven heeft geleerd. En je kunt iets met zekerheid overbrengen over rekenen maar niet over het leven. En dat is het drama. Want als deze tijd van het leven niet wordt gebruikt om te leren wat de betekenis van het leven is, zullen we de betekenis uiteindelijk overnemen van de tv. We hebben de school niet nodig, want uiteindelijk zit je hoofd dan vol met de boodschap van de heersende mentaliteit, die zinloos is. Als ze geen *methode* leren, zoals bij rekenen, hebben ze aan het eind van de middelbare school geen enkele zekerheid om over te brengen.

Er is een aantal vragen waarin jullie me vragen wat de cruciale onderwerpen zijn die we aan moeten bieden... volgens mij is dit cruciaal, want het heeft met alles te maken, met elk schoolvak, dus het is een mogelijkheid die de school kan bieden. We kunnen het hebben over geschiedenis. Ik was in een meeting met twee verschillende politici. Een van de Communistische partij in Italië en de ander was een journalist met een communistisch-socialistische achtergrond; en ikzelf, een priester. Dus, verschillende culturen. [We spraken] over de val van de Berlijnse Muur. Zij vertelden ons hun eigen ervaring, over [hun] reis. Maar vaak was dat zonder te oordelen, want zij waren bij de Communistische Partij gegaan omdat ze de wereld wilden veranderen. Maar wat betekent de val van de Berlijnse Muur? Dit is een oordeel over geschiedenis. Als we ergens de betekenis niet van begrijpen... Nu hebben we een ding begrepen: dat het onmogelijk is om iets te introduceren wat de wereld kan veranderen *zonder vrijheid*. Dus nu, na de val van de Berlijnse Muur, kunnen we begrijpen dat we de vrijheid moeten verdedigen. Na een tijdje kunnen we zien dat we deze

vrijheid niet als vanzelfsprekend [kunnen beschouwen]. We kunnen in verschillende delen van Europa bepaalde partijen zien, [juist in] landen die na de val van de muur bevrijd werden. Wat moet er gebeuren om ons iets [te doen] begrijpen over het leven? We kunnen dezelfde fout herhalen. Dus kunnen we het hebben over een persoonlijke ervaring als deze met de studenten, we kunnen het hebben over geschiedenis, wiskunde. *De vraag is of we mensen kunnen leren om te oordelen*, want anders kunnen ze niks gebruiken. Ze kunnen geen cultuur bouwen, er is geen ontwikkeling, geen menselijke ontwikkeling, dus blijven we uiteindelijk onder de invloed van de heersende mentaliteit, en is er geen mogelijkheid tot opvoeding. En dit is een verdrietige conclusie, als er geen andere mogelijkheid is. Maar [er is] een mogelijkheid om mensen te introduceren in een ander soort mentaliteit, in een andere manier van de werkelijkheid beleven, die niet bepaald wordt door de heersende mentaliteit. Ik hoop dat jullie in deze taak slagen. Want het is mogelijk! Ik ben hier gekomen [om te zeggen:] “het is mogelijk!” Dit is genoeg, nu kan ik teruggaan naar Milaan. Het is mogelijk om mensen op te voeden.

Laurens: Gecombineerde vragen.

De eerste is een vraag die ik zelf wil stellen. Onze tijd is er één waarin de kinderen, de ouders, de gemeenschap van dit dorp, en ook wijzelf, erg onzeker zijn over veel dingen en we zien dat zelfs meer als we met de kinderen en hun ouders van doen hebben, want zoals Chesterton zei, je moet heel zeker van iets zijn om het aan een kind te durven zeggen. Tegelijkertijd weten we ook dat God ook die omstandigheid geeft, het feit dat we zo onzeker zijn, Hij laat dat ook toe als gelegenheid voor ons om onszelf te worden. De vraag is of je ons een hypothese zou kunnen geven voor deze mogelijkheid op basis van je eigen ervaring, want jij leeft ook in deze wereld.

En C.M. vroeg: “We komen nu in een fase dat de school zo’n beetje uit de aanvangsfase is toen alles nog best wel met de oorsprong verbonden was; toen we begonnen zeiden we, we willen dat de school een gelegenheid is om Christus te ontmoeten, we willen de school zien als een gelegenheid om Christus te ontmoeten. Nu worden de dingen serieuzer en ook meer als een normale school, de dingen gaan zoals ze gaan en alles gaat min of meer vooruit, dus: is het mogelijk en hoe is het mogelijk om dit begin vast te houden?”

En P.F., die met ons was vanaf het begin, zegt: “Mijn leven zit vol dingen die gedaan moeten worden” (P.F. is ook de verantwoordelijke voor de beweging van Sint Johannes XXIII, maar hij zegt:) “Ik heb het geluk dat ik weet dat alle dingen die ik doe een enkele beweegreden hebben, een enkele vraag die ik elke dag aan de Heer stelt: ‘Heer, toon ons Uw Vader’. Dit zoeken naar het gelaat van de Heer in elke gelegenheid, in elke ontmoeting... Maar het lukt me niet altijd om me daarop te blijven focussen, ik voel me vaak verdeeld over veel dingen, en het lukt me niet om de eenheid te vinden. Ik heb besloten om met de school verder te gaan” (omdat het aan het begin van dit jaar best moeilijk was voor P.F. om door te gaan in onze school) “omdat ik ondervind dat het een bevoorrechte plaats is voor deze ontmoeting met onze Heer. Maar het lukt me niet altijd, en het verlangen blijft, dit verlangen kan ik niet stillen. Kun je ons een aanwijzing geven op dit gebied?”

Carrón: Het vertrekpunt gaat om zekerheid: we zijn onzekere mensen, welkom in de wereld, we zitten in hetzelfde schuitje. Want dit is het punt: als we niet kunnen leren waar onze ervaring over gaat en hoe we kunnen oordelen zodat we iets kunnen winnen uit het leven, uit onze ervaring, dan zou deze onzekerheid altijd kunnen blijven. De vraag is of, tegenover de omstandigheden die altijd een uitdaging voor ons zijn, we kunnen proberen om een hypothese te verifiëren, een werkhypothese, om [er zeker van te worden of] deze werkhypothese de waarheid om te leven is. Want vaak hebben we de inhoud van ons geloof aanvaard als een pakketje, we hebben deze monolithische waarheid die we kunnen herhalen, maar uiteindelijk [blijven] we onzeker. Deze manier om met het Christendom om te gaan (dat kunnen we zien) is niet genoeg om de onzekerheid te boven te komen. Want de waarheid te leren en te herhalen, de echte christelijke waarheid is niet genoeg om de onzekerheid te boven te komen, en om dit gebrek aan eenheid te boven te komen, want we zijn op veel verschillende [manieren] verdeeld. Je kunt het in je eigen ervaring, in de gewone ervaring van mensen, zien, als iemand (ook al was hij verdeeld, onzeker), op een zeker moment een eenheid [bereikt]. Wanneer kunnen we zoiets zien gebeuren in ons leven? Bijvoorbeeld als we verliefd worden. Als we verliefd worden, wordt alles een. Wanneer we opstaan, wanneer we naar het werk gaan, wanneer we verdrietig zijn, is er een relatie die in de verschillende delen van ons ik binnengaat, die een eenheid creëert. Guardini zei: “In de geschiedenis van een grote liefde, wordt alles een gebeurtenis”, zelfs de gewone

dingen. Wat deze eenheid mogelijk maakt, is dus een gebeurtenis. Als het Christendom geen gebeurtenis is voor ons, maar alleen de herhaling van de echte waarheid van het Christendom die niet in staat is om van ons een eenheid te maken, dan zou ons leven verdeeld blijven in verschillende delen. We kunnen een deel wijden aan gebed, een deel aan werk, maar er is geen verband tussen de stukken van ons leven. Jezus' claim is dat Hij een werkhypothese biedt waarmee we, beetje bij beetje en volgens een plan dat niet het onze is, deze eenheid kunnen bereiken. Daarom kunnen we in de ervaring van de Kerk zien dat een van de kenmerkende eigenschappen van de Kerk de eenheid is. Maar deze eenheid is een mogelijkheid, en wordt alleen gerealiseerd door genade. Sint-Paulus zei aan het begin van het Christendom: voor ons is het onmogelijk om de grote verdeeldheid in de cultuur [te boven te komen], zodat slaven en vrijen, man en vrouw, elkaars broeders kunnen worden. De echte verdeeldheid werd te boven gekomen door de komst van Christus. Sint Paulus vond een aantal slaven in de gevangenis en begon met [hen] een nieuwe relatie. Dit is het begin van de manier waarop de verdeeldheid overwonnen wordt. Hetzelfde gebeurt in ons dagelijks leven. Als we proberen om met aandacht te leven en elkaar helpen om met die aandacht te leven [die nodig is] om de christelijke hypothese te verifiëren, kunnen we zien hoe deze mogelijkheid werkelijkheid wordt. Afgelopen week was ik bij een etentje in een huis met verschillende stellen, jonge gezinnen. Een van hen was erg boos geweest omdat ze geen kinderen kan krijgen. Ze bleef elke dag huilen omdat er geen kinderen kwamen. Op een gegeven moment bood een vriend van haar aan om een weg te gaan, en het eerste teken dat ze deze verdeeldheid tussen geloof en leven te boven was gekomen, was dat ze stopte met huilen. Ze heeft nog steeds geen kind, maar haar leven was veranderd. Op deze manier worden deze verdeelde stukken van ons leven verenigd. Dat betekent niet dat we kunnen krijgen wat we willen. Maar we kunnen een ander soort ervaring opdoen. Bij diezelfde gelegenheid zat er naast haar iemand [die] niet de rol op zijn werk kreeg die hij wilde. Hij was boos op zijn baas, omdat hij hem niet gaf wat hij verwachtte. In beide gevallen kregen ze niet wat ze graag wilden, maar [een van hen] begon een weg te gaan, zoals deze vrouw, [je kon de verandering in haar gezicht zien], en de ander was nog steeds boos en beteuterd, omdat alles tegen hem was. Het is een mogelijkheid. Een mogelijkheid om elkaar te helpen om dat te doen. Want dit is de enige manier waarop we een weg kunnen gaan waarop we zeker worden dat er iets is, dat er een manier van leven is, die antwoordt op ons

verlangen, zelfs als dit niet gebeurt volgens mijn beeld; want het meisje heeft geen kind, maar ze is gelukkig, ze is vrij, omdat er iets is, een relatie met Christus, die zo vertrouwd is, zo overweldigend, dat het [haar leven verandert]. Dit is wat Sint-Paulus zei: de mogelijkheid [hebben] om te leven op een plek waar we geholpen kunnen worden om zo te leven. Het is een mogelijkheid, dit is een plek waar we elkaar kunnen helpen, om onze ervaring te delen en om elkaar te ondersteunen, om te verifiëren of Christus, de christelijke claim dat hij het antwoord is op onze behoefte, [waar] is of niet. Niet [dat] we als een mantra de waarheid herhalen zonder de ervaring te hebben dat dit het soort moeilijkheden waarmee wij te maken hebben, kan overwinnen. Wat mij van het Christendom heeft overtuigd, was de ontmoeting met de beweging. De beweging geeft me een mogelijkheid van een methode waarmee ik kan verifiëren of het Christendom het antwoord kan zijn. Het maakt me meer en meer [zeker], want elke omstandigheid is een mogelijkheid om te verifiëren of Christus het antwoord is op die precieze situatie, en de omstandigheden hebben we elke dag voor ons. En de vraag is of we in ons leven kunnen zien dat er een andere mogelijkheid is om deze omstandigheden te beleven. En dit is de mogelijkheid voor de kinderen, dat ze in *jullie* leven kunnen zien of er een andere manier van leven is. Jullie kinderen kunnen zien hoe jullie televisie kijken, hoe jullie reageren op het nieuws, wat jullie doen in je vrije tijd, hoe jullie je geld gebruiken of je relatie. Zij kunnen alles zien. En zij kunnen zien of jullie [zeker] zijn van deze manier van leven of niet. Jullie kunnen deze [zekerheid] overbrengen of jullie angst-Net als veel ouders óf een staat van vrede overbrengen óf een staat van angst of onrust-Alleen een leven kan de [angst] overwinnen, alleen een leven. Niet woorden over het leven, maar leven. Niet woorden over de manier waarop je angst te boven kunt komen. Geen zorg! Met onze gezichten kunnen we de overwinning over de angst overbrengen.

13 december 2019 *avond*

Glazen Zaal, LocHal Tilburg

Presentatie van de Nederlandse uitgave van ‘Sporen trekken in de geschiedenis van de wereld’ (L. Giussani, S. Alberto, J. Prades)

Sammy

Povera voce

Along the Jordan river

Michiel Peeters: Van harte welkom, dames en heren, vanavond in de Glazen Zaal van de LocHal in Tilburg. Welkom aan Julián Carrón, priester en theoloog, en sinds 2005 leider van de internationale katholieke beweging Gemeenschap en Bevrijding, *Comunione e Liberazione*. Vanaf nu zal de voertaal Engels zijn. Als u wilt, kunt u een Nederlandse vertaling volgen op FM-frequentie 90,0.

Beste Julián, beste vrienden, welkom!

Vanavond zijn 150 jonge en minder jonge mensen vanuit heel verschillende achtergronden en levenssituaties samen gekomen in de LocHal in Tilburg – die afgelopen week de ‘World Building of the Year’-prijs heeft gekregen – voor de presentatie van de Nederlandse vertaling van *Sporen trekken in de geschiedenis van de wereld*, geschreven door Luigi Giussani, Stefano Alberto en Javier Prades.

We zijn hier vanavond, omdat we, in de situatie waarin we ons bevinden, met het werk dat we doen of de studie die we volgen, in Nederland, in 2019, de zeer

verrassende intuïtie hebben gehad (voor sommigen al meer dan alleen een intuïtie) dat het christendom relevant zou kunnen zijn voor ons leven, hier en nu.

Deze intuïtie is geboren, of aangestoken, niet door abstracte redeneringen, maar door tegen een gezelschap aan te lopen dat, in ons geval, op de een of andere manier de Italiaanse priester Luigi Giussani heeft gekend. In 1954 heeft Giussani, als professor aan het seminarie van Venegono, ervoor gekozen docent op een middelbare school te worden. Hij deed dit omdat hij zich realiseerde, toen hij in gesprek raakte met jongeren in de trein, en in een tijd dat het christendom nog alom verspreid en geaccepteerd was, dat veel jongeren het christendom dat ze afwezen niet *kenden*. Ze deden afstand van iets dat groot en uniek voor hun leven zou kunnen zijn uit *omwetendheid*. Zoals hij in het boek zegt: vaak ‘sluiten we Hem al uit nog voordat we Hem in overweging nemen’. Bij een andere gelegenheid zegt don Giussani: ‘Ik huil om de jonge mensen van onze tijd, want ze hebben niemand die hen opvoedt’. Met opvoeding bedoelde Giussani niet: iemand vertellen hoe hij zich moet gedragen, maar: iemand binnenleiden in de werkelijkheid als geheel, iemand helpen zichzelf te worden. Uit Giussani’s opvoedkundige passie werd een beweging geboren en in de jaren tachtig van de afgelopen eeuw kwam een aantal mensen van CL in Nederland werken en zij hebben met hun enthousiasme een paar Nederlandse vrienden ‘besmet’, waaronder mijn vader, die ook hier aanwezig is vanavond. Sommigen van ons, onder wie ikzelf, hebben Erasmus-studenten van CL ontmoet tijdens hun studententijd. Wat *mij* opviel in deze mensen was dat ze zowel intelligent *als* vreugdevol waren. Een combinatie waaraan ik niet gewend was. Dit had te maken met hun christelijk geloof, ook al werd dat op een voor mij wat ongebruikelijke manier beleden.

Mijn nieuwsgierigheid en die van anderen werd gewekt; eenzelfde soort nieuwsgierigheid die ons vanavond hier heeft gebracht om jou, [Julián,] te ontmoeten die deze beweging, officieel erkend door de Kerk in 1982, nu leidt. Als student zou ik niet hebben kunnen geloven dat er in deze wereld iets kon bestaan dat in staat was een fascinatie op te wekken – en te doen groeien! – die je leven lang kan duren. Maar toch is het gebeurd en [deze fascinatie] is gebleven. Dit heeft me het verlangen gegeven om – na tien jaar in het buitenland – weer terug te komen naar Nederland om wat ik heb ontmoet binnen deze geschiedenis, die ons vanavond hier heeft gebracht, hiernaartoe te brengen en te delen. Mijn werk als studentenpastor de laatste 7 jaar is een

geweldige gelegenheid geweest om de nieuwheid *en* de relevantie van Giussani's voorstel te verifiëren – niet alleen voor hen die uit een christelijke traditie komen – die in Nederland bijna volkomen verdwenen is – maar voor vrouwen en mannen van vandaag, als een mogelijkheid om het leven [echt] te beleven, ervan te genieten en het te delen – in plaats van het slechts door te komen.

Carrón is geboren in een boerengezin in de Spaanse regio Extremadura. Na priester te zijn geworden in 1975, heeft hij lange tijd onderwijs gegeven in de Heilige Schrift aan de San Damaso Universiteit in Madrid en heeft in het bijzonder onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van de evangelies. In 2004 heeft don Giussani hem gevraagd naar Italië te komen om zijn opvolger te worden als leider van Gemeenschap en Bevrijding. Vanaf dat jaar doceert Carrón theologie aan de Katholieke Universiteit van Milaan.

Julián, hartelijk dank voor je komst hierheen, om ons – hoewel het een drukke periode voor je is – te helpen beter te zien of onze nieuwsgierigheid terecht aangewakkerd is.

Julián Carrón: Goedenavond, allemaal. Ik ben zeer verheugd vanavond bij jullie te zijn ter gelegenheid van de presentatie van dit boek waar Michiel over gesproken heeft. De relevantie van het boek dat we gaan presenteren kan beter begrepen worden als we de uitdaging onderkennen waar ieder van ons in het dagelijks leven mee geconfronteerd wordt. Wat is de uitdaging waar we mee geconfronteerd worden? Ik werd geholpen om die uitdaging in één zin te vatten toen ik een interview las met de Italiaanse filosoof en psychoanalyticus Umberto Galimberti. Gevraagd wat de meest voorkomende angst is, antwoordde deze: 'De angst die voortkomt uit het nihilisme. Het gaat niet goed met de jongeren, maar ze weten zelf niet waarom. Ze hebben geen doel. Voor hen is de toekomst geen belofte, maar een bedreiging'. Verder zei hij: 'In 1979, toen ik begon als psychoanalist, waren de problemen emotioneel, sentimenteel en seksueel van aard. Nu gaan ze over betekenisleegte' (U. Galimberti, *Corriere della Sera*, 15 september 2019).

Ik denk dat zijn woorden duidelijk de uitdaging schetsen waar ieder van ons mee geconfronteerd wordt, op verschillende manieren. We zien het iedere dag, zowel persoonlijk als in de samenleving, zoals we deze dagen hebben gezien rondom de levenseindekwestie. We zien bijvoorbeeld het debat over de ethische kwestie over het levenseinde.

Maar wat is de betekenis van dit nihilisme? In the film *The Neverending Story*, zegt een van de personen het op een heel effectieve manier:

Atreyu: 'Wat is dat Niets?!'

Gmork: 'Dat is de leegte die ons omringt. Het is de wanhoop die de wereld vernietigt, en ik heb haar een handje geholpen.'

Atreyu: 'Maar waarom?'

Gmork: 'Omdat mensen die nergens in geloven gemakkelijker te beheersen zijn'.

Dit Niets is een subtiele vijand, moeilijk te doorgronden en te ontcijferen omdat het zichzelf niet altijd met duidelijke trekken manifesteert, maar vaker de ongrijpbare structuur van een leegte heeft.

Het is ongrijpbaar, en tegelijkertijd is het iets heel concreets dat ons allemaal aangaat.

De vorm waarin dit Niets vandaag de dag verschijnt kan beschreven worden als een leegte die ons omringt. Er is niets dat ons grijpt, dat ons werkelijk vastpakt. Alles om ons heen is zo leeg dat niets ons kan grijpen, kan magnetiseren, niets dat ons werkelijk vastgrijpt en zo worden we ongeleide projectielen, die heen en weer geslingerd worden.

Wat zien we?

Niets kan ons in beweging krijgen, zoveel belangstelling opwekken dat we ons ergens mee engageren, dat we betrokken raken. De relaties die we hebben, zelfs de dingen die we zelf doen, kunnen ons niet grijpen, zo leeg zijn ze. Na een tijdje geven we ze op, zelfs zonder het te merken.

Vandaag de dag is de gestalte die het nihilisme aanneemt die van een ontbreken van motivatie, van zin. Dit nihilisme heeft als symptomen de zwakte, het ontbreken van spanning, van kracht, van energie, een verlies van de smaak voor het leven (zoals Teilhard de Chardin het noemde). Niets is in staat om een echt engagement van jezelf te rechtvaardigen, dat voorbijgaat aan de kleine kring van dingen om te doen en de doelen die de samenleving ons oplegt.

Wat kan ons uit ons niets halen, wat kan de uitdaging van het nihilisme de baas? Dit is het probleem dat ieder van ons in zijn dagelijks leven onder ogen moet zien. Deze uitdaging waar we het over hebben kan niet het hoofd worden geboden met verhalen over wereldbeelden, of met moralisme of sentimentalisme, omdat die niets veranderen.

Wat ter discussie wordt gesteld is onze ervaring van het leven.

Alleen iets concreets, iets vleeselijks, een aanwezigheid in het vlees kan ons aantrekken, ons vastgrijpen, ons werkelijk aantrekken, ons verlangen opwekken op precies dat moment waarop het ons een overeenstemming laat ervaren. We kunnen dat zien wanneer iemand verliefd is. Iemand, iemands aanwezigheid kan ons tot op het bot aangrijpen en we kunnen zo sterk worden aangetrokken dat zijn aanwezigheid onze levens kan veranderen.

Sporen trekken in de geschiedenis van de wereld is een poging om te laten zien hoe het christendom kan antwoorden op de uitdaging waar ieder van ons iedere dag mee om moet gaan.

Deze tekst bevat reflecties van don Giussani over de christelijke ervaring, in dialoog met een aantal verantwoordelijken van Gemeenschap en Bevrijding in de jaren negentig. Deze bijdragen markeerden de weg en begeleidden het leven van de beweging in die jaren tot vandaag.

In het *Ten Geleide* heeft Giussani het doel van het boek verhelderd en de actualiteit ervan onderstreept: “Dit boek brengt de fundamentele lijnen bijeen van Luigi Giussani’s reflectie over de christelijke ervaring. [...] De tekst markeert zo een wezenlijk en synthetisch moment van de afgelegde weg en biedt de lezer tegelijkertijd een gelegenheid tot kennismaken met en verdieping van de inhoud en de kenmerken van het christelijke voorstel zoals het zich richt tot de mens van onze tijd” (p. 5).

Met *Sporen trekken in de geschiedenis van de wereld* zien we de christelijke ervaring waarvan don Giussani voor ons getuigt en die hij ons voorstelt, zoals Michiel eerder tegen ons zei, en zijn zorg om de methode van de beweging te herbevestigen, die een herontdekking is van de christelijke gebeurtenis als ontmoeting. Hij heeft gezien hoe vaak we zijn vervallen in onze reducties van het christendom en Giussani’s aandringen laat zien dat hij een vader voor ons is. Daarom zei hij: “Om zich te laten herkennen is God het leven van de mens binnengegaan als mens, volgens een menselijke vorm, zodat het denken, het voorstellingsvermogen en de affectiviteit van de mens als het ware door Hem ‘geblokkeerd’, gemagnetiseerd zijn” (p. 36). Als dit niet gebeurt kennen we hem niet. En dan kunnen we het nihilisme niet overwinnen.

Het vertrekpunt van Giussani’s voorstel om het nihilisme te overwinnen ligt in zijn eigen ervaring. Het boek is een gelegenheid voor hem om zijn eigen ervaring van het leven met ons te delen. En hij begon het boek met een getuigenis dat hij gaf ten overstaan van de hele kerk voor Johannes Paulus II op het Sint-Pietersplein. Hij begon dat moment met een vraag: “Wat is de mens

dat Gij aan hem denkt, het mensenkind dat Gij zo voor hem zorgt?” En wat is de waarde van het leven, wat zou de mens kunnen geven in ruil voor zijn leven? Deze woorden van de Zoon waren zo cruciaal voor hem dat geen enkele vraag in het leven hem meer raakte dan deze (zie p. 9). God buigt zich over onze nietigheid. Als we aandacht schenken aan dit getuigenis beginnen we de afstand te zien tussen Giussani's ervaring van deze woorden uit de Psalmen en die van ons. De afstand tussen de weerklink van deze woorden in hem, en wat wij waarnemen als we ze lezen. Deze afstand is zo groot dat we het vaak niet eens beseffen. Wat is de betekenis hiervan? Voor Giussani is deze liefde van God die zich buigt over onze nietigheid zo cruciaal voor [zijn] leven dat hij nog jaren bewogen bleef door deze gebeurtenis.

“Alleen Christus neemt alles van mijn menselijkheid ter harte”. Dit is zijn eigen ervaring. “Het is de verbazing van Dionysius de Areopagiet (5e eeuw): ‘Wie zal ooit kunnen spreken over de mensieliefde van Christus, een liefde die overstroomt van vrede?’ Al meer dan vijftig jaar herhaal ik deze woorden tot mezelf!” (p. 10). Dit is de emotie, de verwondering waarvan Giussani bij die gelegenheid getuigt.

Wanneer we ons laten grijpen is het eenvoudig om het nihilisme te boven te komen. We kunnen in hem de overwinning over dit nihilisme zien, de mogelijkheid dit niets te boven te komen, waarin niets ons kan grijpen. Wat is de mogelijkheid voor ons om gegrepen te worden? Hij zei tegen ons: “Het was een eenvoud van hart [niets anders is er nodig] die mij Christus liet aanvoelen en herkennen als uitzonderlijk, met die onmiddellijke zekerheid die optreedt bij de onaantastbare en onverwoestbare evidentie van factoren en momenten van de werkelijkheid die, wanneer ze eenmaal de horizon van onze persoon zijn binnengegaan, ons raken tot in het hart. [...] Zo is voor mij Jezus' genade, in de mate waarin ik me aan de ontmoeting met Hem heb kunnen hechten en Hem heb kunnen meedelen aan mijn broeders in Gods Kerk, de ervaring geworden van een geloof dat in de Heilige Kerk, dus in het christenvolk, zich heeft onthuld als roeping en wil om voedsel te geven aan een nieuw Israël van God. [...] Wat hooguit een individuele ervaring kon lijken te zijn, werd een hoofdrolspeler in de geschiedenis en dus een instrument van de missie van het ene Volk van God” (p. 10-12).

Velen van ons zijn hier omdat wat een individuele ervaring van Giussani was, een door God gebruikt instrument werd om ons in het christendom te

introduceren als in een interessante gebeurtenis in ons leven die ons vrij maakt van een bestaan als ongeleide projectielen.

Ik kan getuigen van de waarheid van deze woorden van Giussani: zijn geloofservaring was een oproep voor mij. Ik was al priester maar ik was nog nooit een ervaring tegengekomen die mijn leven opwekte zoals deze ervaring. Bijna 40 jaar na die ontmoeting erken ik dat ik zonder die gebeurtenis niet in staat zou zijn geweest mijn leven te begrijpen. De ontmoeting was de oorsprong van een manier om “ik” te zeggen, te zeggen wie ik ben, met meer bewustzijn. Waarom was deze ontmoeting zo belangrijk voor mij? Omdat ik daardoor Christus ontmoet heb als een reële aanwezigheid in het heden, niet slechts als een herinnering aan het verleden. Niet als iets dat ik me herinner en dat alleen in het verleden is gebeurd waarbij ik dan nu een set regels heb waaraan ik moet voldoen of een of andere waarheid om te herhalen. Ik heb in hem de in iemand belichaamde methode van God ontmoet – en dit is wat Giussani voorstelt in dit boek.

De bundel bestaat uit vier delen die ik kort beschrijf, omdat dit slechts een uitnodiging is om het te lezen.

1. De christelijke gebeurtenis als ontmoeting

Het eerste deel is “de christelijke gebeurtenis als ontmoeting”. “Het christendom is geen religieuze leer, geen samenstel van morele wetten, geen complex van riten. Het christendom is een feit, een gebeurtenis” (p. 25) Misschien kunnen we dit herhalen als iets dat we al weten, maar voor veel mensen is het totaal onbekend, zelfs voor mensen die vertrouwd zijn met het christendom. Omdat bij veel gelegenheden het christendom geen gebeurtenis is, zoals beschreven door Benedictus XVI in de encycliek *Deus Caritas Est* en herhaald door paus Franciscus in *Evangelii Gaudium*. Paus Franciscus zei: “Ik zal niet moe worden de woorden van Benedictus XVI te herhalen die ons naar het middelpunt van het Evangelie voeren: ‘Aan het begin van het christen-zijn staat niet een ethische beslissing of hoogstaand idee, maar de ontmoeting met een gebeurtenis, met een Persoon, die ons leven een nieuwe horizon en daarmee de beslissende richting geeft’” (*Evangelii Gaudium*, 7).

Waarom vindt Giussani het zo fundamenteel om de aard van het christendom te begrijpen als een ‘gebeurtenis’? Omdat in de huidige context er een enorme

moelijkheid bestaat om de originaliteit van het christendom te erkennen: “Het moeilijkst te accepteren is dat het een gebeurtenis is die ons opwekt voor onszelf, voor de waarheid van ons leven, voor onze bestemming, voor de hoop, voor de moraliteit” (p. 31).

Voor hem is het christendom de verkondiging dat God mens is geworden, geboren uit een vrouw, op een bepaalde plaats en op een bepaald moment. Maar wat is het verschil? Dat dit niet alleen iets is dat in het verleden is gebeurd. Ik kan dit ervaren omdat God, door mens te worden, een factor geworden is in de menselijke ervaring. Ik kan dit ervaren en dit is wat we zien in het Evangelie. Ieder van ons is zeer bekend met het eerste hoofdstuk van het Johannesevangelie, wanneer Johannes ons vertelt hoe de eerste ontmoeting van Jezus met Johannes en Andreas verliep. Wat gebeurde daar? Zij ontmoetten geen idee, geen abstracte God, geen set regels, geen doctrine maar een *aanwezigheid!* Wat is het karakteristieke van deze aanwezigheid, zo interessant voor mensen? Dat deze aanwezigheid zo uitzonderlijk was dat ze deze niet meer konden vergeten. Wat betekent deze uitzonderlijkheid? Dat het Zijn aanwezigheid was die ze zochten, waar ze op wachtten. Het bewijs hiervoor is dat ze steeds en steeds en steeds opnieuw trachtten Hem te ontmoeten en Hem te volgen. Wat onderschepten ze in deze aanwezigheid? Iets zo ongebruikelijks, zo unieks, dat ze het de rest van hun leven niet konden vergeten. Het christendom is deze gebeurtenis, iets uitzonderlijks. Het christendom is de ervaring van iets uitzonderlijks. De ontmoeting met iemand, maar niet alleen in het verleden (want dan hoeven we alleen de herinnering hieraan te aanvaarden, of een boek of een set regels te aanvaarden). Iets, een ontmoeting die we in het heden kunnen hebben. We kunnen iemand tegenkomen in wie we hetzelfde kunnen ervaren als Johannes en Andreas met Hem. Geloof, op deze wijze, is iets redelijks om aan te hangen, omdat niemand anders dit mogelijk gemaakt heeft voor ons, althans voor mij: zo bemoedigd te worden om mijn leven te leven, dat ik mijn leven vanaf dat moment niet meer kon leven zonder de *weg* te volgen die we beleefden, in het *gezelschap* dat door Hem was geschapen. Zo is geloof dus, voor Giussani een *liefdevolle erkenning*, iets dat in ons leven gebeurt en dat we kunnen herkennen. Het is een liefdevolle kennis, één die simpel en eenduidig is, één die een gehechtheid impliceert.

Deze liefdevolle kennis doet ons zeggen, zoals ze Petrus deed zeggen: “Als ik deze mens niet zou geloven, zou ik zelfs mijn eigen ogen niet kunnen geloven” (p. 46). Zoals wanneer iemand op iemand verliefd is en na een bepaalde periode

van een relatie het zo duidelijk voor hem of haar is dat de ander cruciaal is voor zijn of haar leven, dat wanneer de ander hem of haar vraagt: “Hou je van me, wil je met me trouwen?”, het antwoord vanzelfsprekend is; na wat er gebeurd is, is het redelijk om de waarheid van deze woorden te accepteren. Wij kunnen hetzelfde zeggen: als ik deze man niet zou geloven, zou ik niet eens mijn eigen ogen kunnen geloven. Waarom? Omdat mijn leven, na deze tijd van de relatie, vol tekenen is die dit vertrouwen, dit geloof, redelijk maken.

Begin jaren '50 realiseerde Giussani zich dat de moderne mentaliteit, die geloof en rede gescheiden had, de katholieke wereld was binnengedrongen en een dualisme tussen geloof en leven had doen ontstaan. Hij ontdekte dit toen hij de jonge mensen uit Milaan ontmoette, die allemaal gedoopt waren maar voor wie het geloof niet langer iets te zeggen had voor hun leven (we kunnen hier vandaag de dag het bewijs van zien). Daarom ging hij naar een openbare middelbare school om katholieke religie te onderwijzen, om de relevantie van het geloof voor de noden van het leven te laten zien. Dit is de oorsprong van het educatieve engagement van Giussani. Hij zei: “Eerst door de vorming in mijn gezin en op het seminarie en later door mijn meditatie was ik er ten diepste van overtuigd geraakt dat een geloof dat niet gevonden en teruggevonden kan worden in de ervaring van het heden, dat niet door die ervaring bevestigd wordt, dat geen antwoord weet te geven op de behoeften van de ervaring, geen geloof zou zijn dat in staat is weerstand te bieden in een wereld waarin alles, *alles*, het tegenovergestelde zei en zegt’ (*Il rischio educativo*, p. xxxii). Als de christelijke ervaring niet een ervaring in het nu is, waarin ik de relevantie van dit geloof voor mijn leven kan zien, dan heeft het christelijk geloof een uiterste houdbaarheidsdatum. Zozeer dat zelfs de theologie inmiddels al langere tijd slachtoffer is geworden van deze ineensstorting. Het aantonen van de relevantie van het geloof voor de noden van het leven en, daardoor, het aantonen van de redelijkheid van het geloof, impliceert een precies begrip van de rede. Dit is de sleutel van zijn voorstel. Maar deze gebeurtenis was het begin van een geschiedenis.

2. De gebeurtenis duurt voort in de geschiedenis

In het tweede hoofdstuk stelt Giussani het thema van de gevolgen van deze gebeurtenis aan de orde. Wat is het gevolg van deze gebeurtenis? De schepping van een “nieuw schepsel”. Wat betekent dat? Wie Christus ontmoet binnen het

leven van de Kerk en Hem herkent als de Heer van zijn leven, bereikt, zei hij, “een nieuw bewustzijn [...] – een vermogen tot blik en tot intelligentie van de werkelijkheid waar de anderen niet bij kunnen – en een nieuwe genegenheid – een vermogen tot hechting en toewijding aan de werkelijkheid, aan wat anders is dan jezelf – die niet eens voorstelbaar is. Het ‘nieuwe schepsel’ duidt op een intelligentie en een hart die anders zijn bij het eten en drinken, in het waken en slapen, bij leven en sterven” (p. 87). Dit is de relevantie. Maar een persoon kan zich alleen hechten met al zijn bewustzijn als hij deze gebeurtenis kan ervaren als een nieuw leven, een nieuw schepsel. Dit is de manier waarop Sint-Paulus de nieuwheid beschrijft die Christus aanbiedt voor ons leven.

Giussani hield ervan een van de diepste zinnen van Sint-Paulus te herhalen: “Al leef ik in het vlees, ik leef in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf voor mij heeft gegeven” (p. 89).

In het boek becommentarieert hij deze zin als volgt: “‘Al leef ik in het vlees’: om het christendom te kunnen beleven, wordt niet van ons gevraagd dat we ergens van zouden afzien, maar dat we de manier veranderen waarop we ons tot alles verhouden [...]. ‘Al leef ik in het vlees’, dat wil zeggen in de situatie zoals ze is – tegenover het meisje dat mij treft, in mijn gezin waar papa en mama altijd ruzie maken, terwijl ik twaalf uur per dag moet werken, ziek ben, niet in staat om alles te doen wat er gedaan moet worden, verstrooid, vergeetachtig – ‘ik leef in het geloof in de Zoon van God’ [dat maakt alles anders, nieuw. Maar alleen iemand die in zijn leven deze mogelijkheid kan verifiëren, kan echt overtuigd zijn, omdat we vaak deze zin kunnen herhalen zonder de ervaring dat God ons leven kan veranderen.] Ik behoor toe aan een Gebeurtenis, aan een oorsprong die de modaliteit van mijn blik verandert: de modaliteit van mijn blik wordt [een andere manier om de omstandigheden van het dagelijks leven te beleven]. Al leef ik in het vlees, ik heb deel aan een Gebeurtenis die mij in staat stelt tot een nieuw, dieper en waarachtiger begrip van mijn omstandigheden” (p. 89-90). Een intensiteit van liefde, een intensiteit in de relatie, een intensiteit in de vriendschap, een intensiteit in het getrouwde leven, een betekenis om op een andere manier te kunnen werken, om op een andere manier te ontwaken. Om deze reden, vanuit deze ervaring, wordt een nieuw volk in de geschiedenis de hoofdrolspeler die mensen kan binnenleiden in zo’n soort ervaring. Giussani sprak over de nieuwe protagonist in de geschiedenis, voortgebracht door Christus, terwijl hij liet zien dat wanneer iemand *ja* zei tegen dit voorstel, zoals Petrus, er voor hem een nieuwe manier begint om te leven in de werkelijkheid.

3. Een nieuw volk in de geschiedenis voor de menselijke glorie van Christus

Petrus' *ja*, Petrus' antwoord op de vraag "Hou je van Mij?" – "Ja, ik hou van U", zei Petrus -, "het 'ja' van Petrus tot Christus opent de verbinding [dit is cruciaal] tussen de roeping van [een persoon: de roeping van Petrus] en Gods universele plan. [In dit *ja* kunnen we een gebaar zien dat relevant is voor de hele wereld.] Waarin bestaat deze band tussen iemands persoonlijke moment [Petrus' *ja*] en de mysterieuze totaliteit van Gods plan; [en] wat brengt zij voort? In zijn antwoord op het 'ja' van de heilige Petrus drukt Jezus deze verbinding uit met een zin die gemakkelijk te begrijpen is. [Jezus zegt tot Petrus:] 'Weid mijn lammeren. Weid mijn schapen. Weid mijn kudde'. Het is alsof Jezus zei: 'Leid jij mijn kudde, Ik zal mijn kudde leiden door jou [je laten zien dat jou *ja* zo cruciaal is voor de hele wereld; jij bent de] Rots waarop mijn bouwwerk in de wereld, mijn plan voor de wereld steunt en zich zal ontwikkelen'. [Dit is het cruciale belang van ons *ja*. Wij zijn arme mensen met dezelfde beperkingen als Petrus, maar Christus wordt gecommuniceerd aan anderen door dit *ja*. Er is niets anders dat we kunnen doen, niets belangrijkers voor de andere mensen, voor onze families, voor onze echtgenoten, voor onze collega's, voor de wereld, dan dit *ja*, omdat het de mogelijkheid is dat deze nieuwheid levend kan blijven in de wereld.] Petrus' toebehoren [aan God] wordt [een] deelname aan Gods universele plan. 'Weid mijn lammeren', leid dat nieuwe levende geheel dat hoofdrolspeler van de geschiedenis wordt, instrument van de overwinning en menselijke glorie van Christus in de geschiedenis. Petrus' 'ja' is het begin van een nieuwe relatie van de individuele persoon met heel de werkelijkheid" (p. 135).

Het hoogtepunt van deze door het geloof voortgebrachte houding, is die welke Giussani definieert met het woord "oecumene": "Oecumene vertrekt van de gebeurtenis van Christus, die de gebeurtenis is van de waarheid van al wat is, [de waarheid] van de geschiedenis. Het is de gebeurtenis van de waarheid in de wereld: het Woord is vlees geworden, de waarheid is menselijke aanwezigheid geworden in de geschiedenis en blijft in het heden. Deze Aanwezigheid gaat heel de werkelijkheid binnen [of] neigt ertoe [deze] binnen te gaan. [We kunnen dit allereerst zien in ons eigen leven en vervolgens in de levens van anderen.

Wanneer je je] helder bewust [bent] van de hoogste waarheid die Christus' gezicht is, zal in [je] blik op al wat [je] ontmoet zich iets goeds openbaren. [Degene bij wie Christus is binnengedrongen kan ieder stukje waarheid vatten in iedereen die hij ontmoet.] Oecumene is dus geen generieke tolerantie die de ander nog vreemd kan laten blijven, maar een liefde voor de waarheid die in ieder aanwezig is, al is het maar voor een stukje. Telkens wanneer de christen een nieuwe werkelijkheid ontmoet, gaat hij er positief in, omdat zij een bepaalde weerklank van Christus heeft, een weerklank van het ware. Niets wordt door deze positieve omhelzing buitengesloten: deze universaliteit is het resultaat van de [missionaire ervaring] die besloten ligt in Gods keuze van de gedoopte en van de bestemming waarvoor Hij hem uitkieSint-De taak van de gedoopte is de universele missie die God hem mededeelt als deelname aan de grote missie van Christus". Door christen te worden, nemen we deel aan deze missie. Daarom kunnen we elke stukje waarheid dat aanwezig is in iemand die we ontmoeten, onderscheppen. In de huidige situatie leven we ons geloof in een multiculturele samenleving. Dit is cruciaal om in staat te zijn iedereen te ontmoeten, in welke persoonlijke situatie hij of zij zich ook bevindt, en het biedt ons de mogelijkheid om een getuige te zijn van de waarheid die Christus in het leven heeft geïntroduceerd.

4. De dag van Christus, dag van de barmhartigheid

Het laatste hoofdstuk gaat over de betekenis van de geschiedenis. Het laatste hoofdstuk heeft een titel die het einde weergeeft van het hele geloofspad dat door Giussani beleefd en voorgesteld heeft. Hij schrijft: “In de vreselijke duisternis van de totale overgave aan de Vader bood Christus, de barmhartigheid van het Oneindige, zijn leven voor elke mens, zelfs voor Judas, zoals Péguy [...], al is het in de beperking van de menselijke visie, in herinnering roept. Als Christus de hoofdrolspeler is van de ‘laatste dag’, dan zal de dag van Christus’ triomf de dag van de barmhartigheid zijn. [Daarom is de titel van dit hoofdstuk: ‘De dag van Christus, dag van de barmhartigheid’.] Je zou haast zeggen dat het woord ‘barmhartigheid’ uit het woordenboek geschrapt zou moeten worden, want het bestaat niet in de wereld van de mensen, er is niets wat ermee overeenstemt. De barmhartigheid staat aan de oorsprong van de vergeving, is de vergeving bevestigd in haar oorsprong, die oneindig is, is de vergeving als mysterie” (p. 200-201).

Volgens Giussani wordt de horizon van de christelijke ervaring gedomineerd door dit woord: ‘barmhartigheid’. Juist op een moment zoals dit, waarin we de uitdaging van het nihilisme kunnen zien, kunnen we zeggen: “Een totale positiviteit in het leven moet de geest van de christen leiden, in welke situatie hij zich ook bevindt, wat voor wroeging hij ook heeft, wat voor ongerechtigheid hij ook op zich voelt drukken, wat voor duisternis of vijandigheid hem ook omringt, wat voor dood hem ook bedreigt, want God, die alle wezens gemaakt heeft, is voor het goede. God is de positieve hypothese met betrekking tot alles wat de mens beleeft, ook al lijkt deze positiviteit in ons af en toe overwonnen te worden door de stormen van het leven” (p. 207-208).

Maar het laatste woord in de geschiedenis is *Dives in misericordia*: “God [...] overwint [...] alles” (p. 209). Dit is het antwoord op de uitdaging waarvoor we geplaatst zijn. Maar we kunnen de overwinning in ons eigen leven zien, beginnen te zien: we kunnen iemand in levenden lijve ontmoeten, tot wie we ons zo aangetrokken voelen, dat we deze overwinning niet beginnen te ervaren in de komende wereld maar in de huidige, in de bijzondere omstandigheden waarin we leven.

Vragen uit het publiek en antwoorden van Julián Carrón:

A.H.: Heel erg bedankt voor uw mooie lezing, ik ben A.. Ik heb een vraag: aan het begin sprak u over het nihilisme, over deze angst die we hebben. Toen ik het boek las, kwam ik een heel mooie passage tegen op pagina 98: “Zoals het begin van elk van onze handelingen geen analyse is van wat onze ogen zien, maar een omhelzing van wat ons hart verwacht, zo is volmaaktheid niet het vervullen van wetten, maar gehechtheid aan een Aanwezigheid”.

Ik vind dit heel mooi, omdat, als ik naar mijn eigen leven kijk, het inderdaad zo is dat voor mij in de Kerk en in de beweging zijn betekent: gehecht zijn aan een Aanwezigheid; en dat gebeurde nog voordat ik alles kon analyseren. Ik vraag me af waarom het tegenwoordig zo moeilijk is je te hechten aan een aanwezigheid? Omdat er zoveel van dit nihilisme is? Misschien kunt u hier iets over zeggen.

Julián Carrón: Ik denk dat dit cruciaal is, want we zijn vaak gewend onze levens te analyseren, of we proberen duidelijkheid over onszelf te krijgen enkel door een vorm van introspectie, of door ons vermogen tot gehechtheid of coherentie te meten. We zijn altijd aan het analyseren en komen dan vast te zitten, en we moeten naar onze ervaring kijken om te zien of deze manier van analyseren ons echt kan redden, ons kan helpen hieruit te komen. Wanneer we kijken naar het Mysterie... wat is de methode die Jezus gebruikte om de mensen die Hij ontmoette helderheid over zichzelf te laten krijgen? Je kunt het zien in een persoon als Zacheüs: hij was bezig zijn leven te analyseren. Toen ontmoette hij Jezus en in een ogenblik was hij gegrepen, en hij begreep zijn leven beter in de ontmoeting met Hem, meer dan in al zijn pogingen tot zelfanalyse. Wanneer je in een eenzame situatie bent, kun je die eenzaamheid niet overwinnen door de eenzaamheid te analyseren, maar door iemand te ontmoeten die van je houdt. Daarom moet je goed kijken in je ervaring hoe deze problemen overwonnen kunnen worden, hoe we bevrijd kunnen worden van deze analyse. In een synthetisch voorstel, in de eenheid die we aantreffen in iemand die met tederheid naar ons kijkt, begrijpen we beter wie we zijn dan in al onze pogingen tot analyse. Daarom moeten we aandachtig zijn om te herkennen wat ons vrij maakt van deze analyses, want enkel zo'n ontmoeting kan je je meer bewust laten worden van jezelf, meer dan wat dan ook. Daarom is dit ook de methode die God steeds met ons gebruikt. Om ons binnen te leiden in de betekenis van

de liefde, heeft Hij, in plaats van ons een college te geven over liefde, iets eenvoudigs gedaan: Hij heeft ons in een gezin geplaatst, in een context van liefde, omdat we alleen binnengeleid kunnen worden in de liefde door een ervaring van omhelsd te worden in een gezin, of door vrienden te worden of door verliefd te worden. Dit is de methode: een ervaring verheldert de betekenis van de belangrijkste woorden. Dit gebeurt ook in ons [eigen] leven. We begrijpen onszelf wanneer er iets gebeurt in ons leven dat het gemakkelijk maakt te vatten waar we naar op zoek zijn, wat we proberen te begrijpen. Niet een college over de liefde, maar enkel een ervaring kan ons de hele betekenis van liefde laten vatten. Dit is de methode die God heeft gebruikt bij de schepping en het is [ook] de methode die Hij voor de verlossing, voor het overbrengen van het christendom gebruikt. Dit is namelijk de enige methode die we kunnen begrijpen, want we zijn mensen en kunnen liefde alleen begrijpen door een ervaring van geliefd zijn. Daarom gaat Hij Zacheüs' huis binnen, zodat deze hoort dat hij geliefd is, ook al weten alle mensen wat hij gedaan heeft en analyseren de Farizeeën alle fouten die hij gemaakt heeft. Met dit gebaar verheldert Hij meer dan welke analyse van de Farizeeën dan ook. Hetzelfde gebeurt met Petrus en met wie Hij ook ontmoet: de Samaritaanse vrouw, of Maria Magdalena, die huilend haar liefde voor Jezus toonde bij die maaltijd, terwijl iedereen dacht: "Maar beseft Hij niet dat het een zondares is!" – Hij begreep [juist] beter dan wie ook aan tafel, wie deze vrouw was. Dit is de manier waarop Christus ons binnenleidt in de werkelijkheid.

M.X.: Ik ben student aan Tilburg University en ik heb Michiel een aantal jaar geleden ontmoet en hij heeft me kennis laten maken met de boeken van Giussani.

Ik zie Jezus niet, maar ik geloof in Hem. De mensen aan wie Sint-Paulus het evangelie predikte, zagen hem ook niet. Ik hoop Hem eens te zien in de hemel, en op dit moment zie ik Hem in andere mensen en in de samenleving. Toch voelt dit als een worsteling: Hem enerzijds wel en anderzijds ook niet zien. Ik weet niet óf en hoe deze worsteling opgelost wordt. Misschien kunt u hier iets over zeggen.

Julián Carrón: Ik weet niet of ik je vraag helemaal begrepen heb, maar ik wil graag zeggen dat het christendom een echte ervaring in het heden is. En deze echte ervaring is iets van de echte ervaring die we in de hemel kunnen beleven.

Wanneer Johannes zegt dat het eeuwige leven is: God te kennen en [de Christus die Hij gezonden heeft], dan betekent dat dat het leven dat we in onze wereld beleven, het eerste stadium is van dit eeuwige leven, dat we nu al in het heden beleven. Wat we zullen beleven in de eeuwigheid is dus iets dat in verband staat met het leven dat we nu leiden. Het is alsof Christus, in hen die geloven, vooruitloopt op wat *echt leven* is, in ons leven nu. Het is niet iets dat niets te maken heeft met het eeuwige leven. Dit eeuwige leven is nu, het is een nieuwheid die is gebeurd in ons leven en die we kunnen zien: we kunnen alles het hoofd bieden vanuit een ander perspectief. Dit is niet alleen mogelijk omdat we dingen hebben gezien, of hebben gehoord over Hem, maar omdat we dezelfde ervaring kunnen beleven als de leerlingen, of de anderen die Hem in het verleden hebben ontmoet, en we kunnen hieraan deelnemen, in de ontmoeting met iemand, zoals we vanavond beschreven hebben.

Michiel Peeters: Dit is een uitnodiging, wat Julián gedaan heeft. Ik denk ook dat het charisma van don Giussani een groot geschenk is voor de wereld, niet alleen de christelijke wereld. In zeker opzicht is het nog maar net begonnen zich [ook] buiten de Latijnse wereld te verspreiden. We hebben de vertaling, het is echt onze verantwoordelijkheid, om sommige gaven, die niet alleen bedoeld zijn voor de plek waar we geboren zijn, naar nieuwe plaatsen te brengen. In die zin treft het me dat Carrón Engels leert, om met ons te kunnen praten. Het is niet dat je nu alle passages moet kunnen volgen; het is een uitnodiging: als er iets is dat je treft, iets dat je raakt, dan beginnen we vanuit daar. Niet alles in het leven raakt je. Als er iets is dat je raakt, als dat zo is, dan stellen we voor deze ontmoeting voort te zetten.

[...]

Met het boek dat we vanavond gepresenteerd hebben, is er ook de school van de gemeenschap, een wekelijkse ontmoeting met mensen die, net als ik, geïnteresseerd zijn in de vraag of deze intuïtie – dat Christus echt een verifieerbare, fascinerende gebeurtenis is in het heden – echt de test van alles kan doorstaan: de test van de tijd, de test van de omstandigheden, de test van het leven, want als dit waar is, en dat is de claim, dan zou dat echt interessant, echt nieuw, echt relevant zijn. Hiervoor hebben we een instrument, dat school van de gemeenschap heet: we lezen een bepaalde tekst en verifiëren hem in onze eigen ervaring, om te zien wat eruit komt, wat naar boven komt. Op verschillende plaatsen in Nederland wordt de school van de gemeenschap

gehouden, en, ook voor personen uit België of Duitsland, kun je Anna mailen (info@cnederland.org) als je wilt weten waar en wanneer de school van de gemeenschap gehouden wordt.

We danken Carrón hartelijk voor het helemaal hierheen komen vanuit Italië. Iedereen hartelijk bedankt voor uw aandacht, tot ziens.

14 december 2019 *ochtend*

Tilburg

Ontbijt met enkele bij studentenparochie 'Maranatha' betrokken jongeren

[Als antwoord op een vraag van C.L., *niet opgenomen*]

Carrón: Vaak hebben wij tijd nodig om te ontdekken wat de reden is van hetgeen er gebeurt, want de dingen gebeuren in een ogenblik, nietwaar? Vaak ontdekken we niet meteen de betekenis van hetgeen er gebeurt in ons leven. De kwestie is dus, open te blijven staan voor het onvoorziene. Blijf wachten. Maar tegelijkertijd zie je dat deze situatie, waarin je niet datgene kunt bereiken waar je op aan het wachten bent, je kan opvoeden om open te zijn tot iets dat meer is dan een idee, dan het beeld dat jij hebt van vervulling. Want vaak is het zo dat wij het verlangen dat wij in ons hart hebben naar geluk, 'vertalen' naar dit specifieke beeld waarmee dit verlangen zou worden vervuld. Voor jou is dat om kinderen te hebben. Maar ben je zeker, absoluut zeker, dat het antwoord op jouw verlangen het hebben van kinderen is? Veel mensen hebben kinderen maar zien er niet gelukkig uit.

In je ervaring heb je veel momenten waarop je bereikt hebt waarop je aan het wachten was, en op dat moment beseft je dat het niet genoeg was om je gehele verlangen te vervullen. Dit is een manier waarop we meer en meer bewust worden van onze werkelijke natuur. De natuur van ons 'ik' is groter. De natuur van ons verlangen is groter dan elk beeld dat je van dit verlangen kunt hebben. En dit is een manier waarop je opgevoed kunt worden om het Mysterie te leren kennen. Om ons leven meer en meer open te stellen voor het Mysterie dat op heel ons leven betrekking heeft. Want alleen op die manier kunnen we open staan voor de manier waarop het Mysterie ons naar de vervulling brengt. Want

de vervulling is altijd groter dan datgene waartoe wij het gereduceerd hebben, het beeld waartoe wij het gereduceerd hebben. Dit is de roeping die wij hebben. De roeping is open, open, open, nietwaar? Daarom zei ik in de preek zojuist: “De natuur van de mens is ‘verwachten’”.

Maar vaak reduceren we dit wachten, verwachten (wachten is verwachten). Dus, open zijn, het altijd hebben van een breed perspectief is de enige mogelijkheid om niet te verstikken in onze reducties. En dit is een proces van opvoeding. Want zelfs als je een kind hebt, moet dit proces doorgaan, want het kind kan niet jouw verlangen vervullen. Dus je bent altijd jouw natuur aan het trainen, dat wil zeggen dat je iets anders aan het verwachten bent. En zelfs als het kind komt, blijf je doorgaan, want dit is onze natuur: om meer en meer en meer te verlangen, en om meer en meer en meer te verwachten. Want wij zijn gemaakt – dit is de opvoeding – voor het Mysterie. Want alleen het mysterie kan al onze verlangens vervullen. Het verlangen is altijd groter dan alle reducties die we in gedachten hebben. De hele kwestie van het leven is te leren gehoorzamen binnen de omstandigheden, om altijd meer en meer open te zijn voor iets anders, dat mysterieus is.

Anderszijds, als ik mijn verlangen hiertoe beperk, verstik ik op een gegeven moment. En we hoeven niet te wachten tot wij 80 jaar oud zijn om dit te kunnen herkennen. We kunnen het nu al begrijpen: in onze situatie, wanneer je je onbehaaglijk voelt omdat het kind dat je verwacht niet komt, kun je jezelf altijd afvragen: maar waar ben ik naar op zoek? Waar ben jij naar op zoek? Dit is de manier waarop het Mysterie komt: “Ik, Ik ben datgene waarnaar jij op zoek bent”. Alsof het Mysterie tegen jou zegt in jouw ervaring: “Ik ben datgene waar je naar op zoek bent”. Het is het Mysterie dat ons opvoedt in elk verlangen. “Hou je van mij zoals ik met jou ben?” En we kunnen beetje bij beetje ontdekken dat Hij aan het antwoorden is op ons verlangen. Want het antwoord op ons verlangen is Zijn aanwezigheid. Alleen zo kunnen we ons engageren in dit gevecht, op deze manier de weg beginnen om dit te accepteren. De roeping van het leven is dit te doen.

Alleen het leven kan onthullen dat het iets moois is, het een avontuur is het Mysterie te leren kennen, de manier te accepteren waarop het Mysterie ons leven aan het ontwikkelen is. Dit is de bekering van ons werkelijke ‘ik’ dat wij hebben. Vaak reduceren we onszelf tot de beelden van ons verlangen. De bekering van onszelf, wat is dat? Wie ben ik? Wie ben jij? Wat is de natuur van mijn verlangen, van jouw verlangen? Wat verwachten wij? Vaak maken wij

afgoden, beelden. Dit proces is een strijd tegen de afgoderij, tegen de afgoden die we zelf maken. De een na de ander. Open te zijn voor iets anders. En zo heeft elk moment deze dichtheid, nietwaar? Dit is de mogelijkheid: “Hou je van mij?”

Als je het ontbreken van iets voelt, dit gebrek, wat betekent het? Waar is het gebrek een gebrek aan?

M.X. Kan ik als reactie hierop een vraag stellen? Ik denk dat dit gerelateerd is aan een soort van roeping tot vruchtbaar leven. Want God heeft Zijn schepping gezegend om vruchtbaar te zijn. Ouders, maar ook priesters spreken we aan als ‘vaders’, want hun vruchten zijn spirituele kinderen en mensen. In alles wat ik of wij doen wensen wij vruchtbaar te zijn. Want je wilt geen miskraam zijn, op wel gebied ook.

Carrón: Zij kunnen vruchtbaar zijn zonder kinderen, door kinderen om hen heen op te voeden. Bijvoorbeeld, jij werkt toch in de school nietwaar? Er zijn veel kinderen daar, voor wie jij vruchtbaar voor kunt zijn. Maar jouw vervulling ligt in de relatie met Christus. Want alleen op die manier kun jij vruchtbaar zijn, want de kinderen op school verwachten iemand die hun verlangen kan vervullen

En je kunt hen alleen opvoeden als je Gods plan voor jouzelf accepteert en het accepteert om door deze dingen heen door Hem opgevoed te worden. En dan kun je met tederheid naar deze kinderen kijken. Met deze passie voor hun bestemming, voor hun vervulling. Zij kunnen in jouw gezicht, in jouw vreugde en in jouw liefde zien dat het leven zo kan zijn. Want jij kunt dit in jouw gezicht meedragen.

C.L.: Ja, en hiervoor ben ik denk ik heel dankbaar. Ik zie dit als Gods plan voor mij. Maar hoe, dit is een vraag voor ons beiden, hoe het nodig is dat God ons van Indonesië naar hier brengt, om persoonlijk Michiel en de beweging te leren kennen, die mij opvoedt op deze manier, om ook de dingen in een ander perspectief te zien?

Carrón: Je kon dit niet voorzien, het was onvoorzienbaar!

C.L.: Daarom voelde ik ook werkelijk in mijn ervaring dat het Gods genade voor mij is. Het is zo groot dat ik niet weet hoe ik het kan aanvaarden.

Carrón: Zo overweldigend!

C.L.: Daarom stelde ik jou deze vraag. Voor mij is het echt iets dat helpt. Vorig jaar waren wij bij de Meeting in Rimini met enkele Indonesiërs. Op het moment dat ik deze vrienden ontmoette had ik ze nog nooit eerder ontmoet, het was de eerste keer dat ik hen ontmoette ... zij komen uit Indonesië en kennen de beweging ook. Ik kende de beweging niet toen ik nog in Indonesië woonde. Dus daarna, nadat wij terugkwamen uit Rimini en deze vrienden ontmoet hadden, vroeg ik aan mijn echtgenoot: wil jij lid worden van de Fraterniteit? En hij zei: waarom zou ik hier bezwaar tegen hebben, het is immers iets moois voor ons. Ja, maar voor mij is er een specifieke reden. Want al deze tijd waren er mensen die zeiden: mensen van de beweging zijn anders... En ik dacht altijd, oké, het komt uit Italië, maar het is meer iets voor Italianen of voor Europese mensen. Ik wist niet of het ook voor mij was. En op dat moment, toen ik hen ontmoette en zag hoe verschillend zij zijn. Want wij komen uit hetzelfde land, we hebben min of meer dezelfde problemen.

Het is ook een beetje anders dan wat wij hier doen. Maar zoals zij het leven zien daar, dat is werkelijk fascinerend voor mij, dat het ook waar is voor mensen daar in Indonesië. Dus deze beweging is ook voor mij. Ik heb hier vertrouwen in, en oké we hebben ons ingeschreven als leden van de Fraterniteit. En we vertelden dit aan Michiel en hij zei: ja, mooi! [...]

Carrón: Het Mysterie ging je voor. Door hier te komen, jullie hier te brengen, Hij heeft je Michiel en de beweging laten kennen. Dit is het ware geschenk.

Michiel: Nu J.G. J.G. is politicus.

Carrón: Een politicus! Hij is de president! [lachend]

Michiel: Van de christendemocraten. [...] In de regio waar hij vandaan komt zijn jullie misschien de grootste of op een na grootste partij?

J.G.: Wij zijn de grootste partij.

Michiel: In deze redelijk christelijke regio.

J.G.: Wat ik u wilde vragen, en ik denk dat het ook herkenbaar is voor mensen die niet in de politiek werken maar andere banen hebben. De wereld heeft een heleboel vooroordelen over wat het christendom is, wat christen zijn betekent, wat dat zou moeten betekenen voor de manier waarop je over bepaalde kwesties stemt, welke positie je inneemt. Mijn ervaring is dat we de afgelopen maanden enkele lastige beslissingen hebben moeten nemen: gezondheidszorg, jeugdzorg, armoede, dat soort dingen. En politiek is rommelig. Als je het aan iemand uitlegt zou hij kunnen zeggen: “Oh, je moet dat doen”. Maar het is natuurlijk nooit zo gemakkelijk. Maar mensen komen naar je toe en zeggen: “Nou, jij bent een christen, jij bent een katholiek, dus jij zou dit of dat moeten doen”. Voor mij is het erg... Ik hoor graag dat ik Christus hier kan vinden, in de gemeenschap, maar Zijn stem horen op mijn werk is af en toe erg moeilijk voor mij. Zeker wanneer er een heleboel meningen zijn over wat je zou moeten doen. Ik denk dat dit voor iedereen herkenbaar is. Mensen zeggen: “Jij bent een christen, jij zou zo moeten zijn of jij denkt dit of dat”. Dus, hoe kun je Zijn stem horen op je werk?

A.S.: Kan ik iets toevoegen, want ik heb een vraag die hieraan gerelateerd is. Ik denk dat we hier de krachten kunnen bundelen en u kunnen aanvallen met dezelfde vraag. [gelach]

Ik denk dat het gerelateerd is aan de titel van het boek dat we gisteren hebben gelezen, *Sporen trekken in de geschiedenis van de wereld*. Ik worstel ook met het punt: Hoe kan ik sporen trekken op mijn werk? Ik leef een normaal leven op mijn werk, niets spectaculairs, niets speciaals, laten we zeggen, ik probeer om een goede werknemer te zijn. Ik doe mijn werk, ik doe mijn best. Ik hou van mijn collega's, ik hou eveneens van mijn werk. Maar vaak maak ik een onderscheid tussen mijn werkend leven en mijn persoonlijke leven. Er zijn dingen die het niet gemakkelijk voor mij maken om deze twee levens te combineren. Vanwege een andere samenleving, een andere mentaliteit van mijn collega's. Zij hebben een andere cultuur, kijken andere films en luisteren naar andere muziek, doen andere dingen in het weekend. Bijvoorbeeld, ik ga naar de kerk, ik help met de Franken (tiernergroep), terwijl zij bijvoorbeeld bepaalde feestjes bijwonen. Het zijn twee verschillende dingen, alsof ik ze niet kan verbinden. Het is niet dat ik

de samenleving of mijn collega's compleet verwerp en dat ik geen vrienden maak. Ik heb enkele vrienden op mijn werk. Maar ik heb het gevoel dat ik geen goede christelijke sporen kan achterlaten op mijn kantoor. Sommige mensen weten dat ik christen ben. Maar soms ben ik juist degene die gemakkelijk gestrest raakt, die ongelukkig is op het werk, vergeleken met mijn collega's die niet christelijk zijn bijvoorbeeld. Dus het is echt moeilijk om sporen te trekken op mijn werk. Terwijl ik enkele vrienden van de beweging ken die hier of in het buitenland werken en die gemakkelijk schoonheid naar mensen op hun werk kunnen brengen, die de harten van hun collega's kunnen raken.

Hoe kan ik meer vrij zijn in deze situatie? Hoe kan ik meer vrij zijn tegenover deze uitdagingen die... ik zou graag sporen willen trekken op mijn werk maar soms zijn er verschillen, dat is ook mijn beperking, hoe kan ik meer vrij zijn? Ik denk dat het gerelateerd is aan... hoe kan ik meer open zijn om sporen te trekken op mijn werk? Ondanks dat er een heleboel verschillen zijn, ondanks dat er een andere mentaliteit is, en ondanks mijn eigen beperkingen bijvoorbeeld.

Carrón: Gisteren hadden we een gesprek met de docenten van de [Misha de Vries] school. We spraken over iets soortgelijks. We naderen de Kersttijd. Je kunt je de vraag voorstellen die er binnen het Mysterie leeft: "Hoe kan ik iets doen voor de mensen die rondwalen zonder te weten wat ze kunnen doen om sporen te trekken in de wereld?" En wat is het antwoord van het Mysterie op deze vraag? Een antwoord dat je kunt zien... wat is het spoor dat het Mysterie heeft gecreëerd in de wereld, in de geschiedenis? Want het Mysterie heeft dezelfde vraag. Het besloot om iets voor ons mensen te doen. Wat heeft hij gedaan? Hij stuurde zijn Zoon. Hij begon een geschiedenis met Abraham en tenslotte komen we bij het cruciale punt: Hij stuurde zijn Zoon. Hij werd een aanwezigheid in de wereld. Hij weet heel goed wat de multiculturele wereld was waarheen Hij zijn Zoon stuurde. Hij begon met het Joodse volk, maar zelfs binnen het Joodse volk in de eerste eeuw was er een variëteit aan verschillende groepen: Farizeeën, Sadduceeën, Zeloten etc. Het was multicultureel daar. Toen het christendom zich buiten Palestina verspreidde, ontmoette het de multiculturele wereld van het Romeinse Rijk. Het was multicultureel met verschillende culturen, verschillende achtergronden, verschillende geschiedenissen.

Wat is de manier waarop het Mysterie op dit probleem antwoordde? Want anders kunnen we niet de relatie begrijpen tussen de Kersttijd en deze vraag. Want de Kersttijd is het antwoord op deze vraag.

Wat is het vertrekpunt? Wat moet ik voor de mensen doen? Het is dezelfde vraag die het Mysterie heeft: “Wat kan Ik voor hen doen?” Want Hij houdt zozeer van de wereld, van de mensen in de wereld, dat Hij besluit een initiatief te nemen naar hen toe. Het punt is dat we een aanwezigheid kunnen worden, volgens Gods plan, in de wereld. Maar wat is daarvoor de voorwaarde? De voorwaarde is om het christelijk leven te leven als een nieuw schepsel. Je kunt je Jezus voorstellen die in de wereld kwam en die de mensen moest binnenleiden in iets dat ze zich niet eens voor konden stellen... in een nieuw leven dat onmogelijk is om te beschrijven, want wat de beschrijving ook zou zijn... het zou onwerkelijk zijn, onmogelijk om te begrijpen. Het was onmogelijk. Het was nodig dat Hij dit leven zou *aannemen* in zijn lichaam, ten overstaan van deze mensen omdat ze dan zou kunnen zien wat dat nieuwe leven zou betekenen. Daarom zei het evangelie: “We hebben nog nooit zoiets gezien”, een aanwezigheid in de wereld zoals deze. Zij behoorden tot het volk van Israël, het volk van God. Ze hadden een heleboel profeten gezien. Maar toch bevonden ze zich tegenover iets zo nieuws, zo buiten elke mogelijke voorstelling... “We hebben nog nooit zoiets als dit gezien”. Dat is de manier waarop Hij begonnen is sporen te trekken in de wereld. De methode, Gods methode, is hetzelfde voor ons. Is het niet? Dat je in de werkelijkheid kunt staan zoals iedere andere persoon zonder enige specifieke voorkeursweg voor jou om naar de ander te gaan. God heeft besloten om afstand te doen van al zijn macht, zijn goddelijkheid, om een klein kind te worden. Zonder enige specifieke macht, behalve zijn eigen menselijkheid. Zijn nieuwe menselijkheid. En zo is het begonnen, op deze manier is het christendom begonnen. Dus wat is de mogelijkheid om sporen te trekken in de wereld? Dat iemand in jouw werk tegen een aanwezigheid kan aanlopen. Niet omdat jij een predikant bent. Zoals in de Amerikaanse *westerns* nietwaar? Want dit is niet geloofwaardig voor de mensen van vandaag. Zij denken al te weten waar het christendom om draait. En ze hebben besloten om er niet meer in geïnteresseerd te zijn. Maar de vraag is, [wat er gebeurt] als ze een vervulde persoon zien, een vreugdevol persoon, een gelukkige persoon; die aantrekkelijk kan zijn met dit nieuwe leven, met deze manier van de realiteit beleven, die vrolijk naar zijn werk gaat, de moeilijkheden van het leven aangaat met een hoop die zij niet hebben; verschillende mensen

omhelst, waar zij niet toe in staat zijn; met een bewustzijn leeft dat zij zich niet kunnen voorstellen. Deze nieuwheid, een nieuw schepsel. Want er is geen andere methode. Dit is niet een probleem van culturele verschillen. Of verschillende achtergronden, want dit kan begrepen worden door iedereen. Want *de dialoog is niet met de culturele achtergrond, de dialoog is met het hart*. Het verlangen naar geluk is deel van het mens-zijn. Wat de cultuur ook mag zijn. Want jij komt uit Indonesië, maar jij bent hetzelfde verlangen naar geluk als ik ben. We kunnen spreken over het leven en we kunnen elkaar begrijpen. Waarom? We zijn zo verschillend wat onze achtergrond betreft. Waarom kunnen we hier *in the middle of nowhere*, hier ...

[gelach en protest]

Wie had zich de ontmoeting van een Indonesiër met een Spaanse priester in Tilburg kunnen voorstellen? Dit zou ondenkbaar zijn. Dit is gebeurd. We kunnen herkennen dat wij er zijn... we kunnen spreken en we kunnen elkaar begrijpen. Dus dit is geen probleem. De vraag is of, of we kunnen proberen... het is altijd een spanning om ons bewust te zijn van de genade die wij hebben ontvangen, dat we verbaasd kunnen zijn over wat het betekent om het leven te leven, het dagelijkse leven; met zeg maar een ander gezicht, met een ander gevoel van leven, dat je kunt zien in mensen die aantrekkelijk zijn.

S.P.: Mag ik misschien iets zeggen met betrekking tot dit punt?

Carrón: Ben je het ermee eens?

S.P.: Ja, ik ben het er volledig mee eens. Ten eerste. Ik heb deze vraag, want ik heb mijn vorige bedrijf in Zeeland verlaten aan het einde van november. En het was indrukwekkend wat er gebeurde in die afgelopen periode. Wat ik gewend was om de hele tijd te doen was gewoon werken. 10 uur, ik bedoel... het is mijn werk, ik ben daar, ik kwam naar Nederland om te werken dus ik werk, nietwaar?

Carrón: Niet om te preken, maar om te werken.

S.P.: En zo gebeurde het dat toen ik ontslag nam, toen ik zei: “Ik vertrek”, de chaos begon. Mensen kwamen: “Nee echt, ga jij weg, nee toch, waarom?”, ik dacht bij mijzelf: oké jongens, ik krijg een andere baan, het is een baan, een beroep. Maar het was echt pijnlijk want ik hield van de mensen daar. De laatste maand en in het bijzonder de laatste week was onvoorstelbaar. Mensen kwamen praten “omdat jij zo gelukkig bent, altijd zo gelukkig”. En het eerste dat ik tegen mijzelf zei: “ben ik echt gelukkig?” ik bedoel: is het echt waar?

Carrón: “Hebben jullie het over mij?! Zijn jullie serieus?!” Dit is de vraag.

S.P.: Precies! En toen moest ik mijzelf afvragen: maar ben ik echt gelukkig of ben ik aan het vals spelen? Of ben ik gewoon niet eerlijk? Maar ik ben oprecht gelukkig. Dit jaar was ik oprecht gelukkig want het was echt alsof ik mij omhelsd voelde. Terwijl de manier waarop ik daar kwam...

Michiel: Ze is helemaal alleen daar...

S.P.: Ja. Ik was hier heel erg van onder de indruk. Het hele jaar voelde ik mij omhelsd. Iemand zorgde voor mij. Ik bedoel, ik moest doen wat ik doen moest, maar ik was vrij. Want iemand zorgde voor mij.

Carrón: Dit is vrijheid. Wat is de oorsprong van vrijheid? Kun je dat uitleggen?

S.P.: Ik voelde mij echt omhelsd.

Carrón: Je behoort iemand toe! Dat is de oorsprong van vrijheid. Dat je jezelf kunt voelen, dat je jezelf zozeer omhelsd kunt voelen, zo bemind, dat is de oorsprong van vrijheid. Want anders hangen we altijd af van het succes, van de vervulling van onze beelden. Maar we hebben datgene ontvangen wat ons vrijmaakt! En de mensen kunnen dit begrijpen. Want het is geen prestatie, geen ethische prestatie. Dat ik dapperder ben dan anderen. Ze was verbaasd over de reactie van haar collega's. Niet omdat ze een soort strategie had toegepast om een getuige te zijn. Dit is een consequentie. Een verrassing.

S.P.: Ja, want op een zeker moment, toen het op deze manier begon te gaan: ik begon e-mails te ontvangen, op de laatste werkdag ontving ik een kaart waarop

iedereen mij groette en er waren ontzettend veel briefjes aan verbonden, want de mensen wilden een heleboel dingen schrijven. En van de meesten van hen wist ik niet eens hun naam. Ik bedoel: ik wist niet wie zij waren. Er werkten 80 mensen op mijn verdieping en ik kende wel enkele van hen, maar ik herinner mij niet alle namen want ik werk niet elke dag met hen. Er was iemand die in de brief schreef: “Ik heb nog nooit zo’n brief gezien”. Ik ook niet. Ik werk 10 uur achter mijn computer. Ik heb niets bijzonders gedaan. Meestal at ik alleen.

Carrón: Niet alleen! De kwestie is niet: iets anders te doen. Maar het is de *manier*, de andere manier waarop ik op mijn werk kan zijn. Dit is de kwestie. Niet om iets anders te doen, divers of verschillend. Het verschil zit van binnen. Dit is om ons dualisme te overwinnen. Waar jouw [A.S.] vraag over ging. Want het is als een verdeeld zijn. Vaak zijn we verdeeld, tussen: één ding is mijn werk en een ander ding is mijn christelijk leven. Je hoeft niets anders te doen, anders dan wat je vóór je hebt.

En mensen hebben je jarenlang niets gezegd, maar ze hebben dit allemaal gezien. Deze aanwezigheid. En op zeker moment, na jaren, word jij je er bewust van. Vanwege de reactie wanneer je weggaat. Het is verbazingwekkend. Je kunt op je werk zijn zonder veel tekenen te zien en op een zeker moment is het als een explosie, die alles opblaast wat je vóór je hebt. Maar de mensen waren zich bewust van haar aanwezigheid. Hoewel ik niet weet hoeveel er christen zullen worden; dat is *hun* probleem.

S.P.: Ik was bij deze vraag aangekomen. Want het punt is, ik was echt onder de indruk en dankbaar hiervoor en ik moest mijzelf afvragen: “Waarom ben ik gelukkig?”, als ik echt gelukkig was! En het was een geschenk voor mij. Want iedereen zei: “Jij bent gelukkig”. Toen zei ik: “*Vox populi...*”, dan moet het wel waar zijn, nietwaar? Ik weet het niet... maar ik was hiervan onder de indruk. En toen was er het afscheidsfeestje. En het was erg, erg mooi. Een heleboel mensen kwamen. En niemand wilde weggaan. Ik had ook mijn gitaar meegenomen, we begonnen te zingen enzovoorts. Het was heel mooi. Maar toen, de dag erna werd ik wakker met een grote droefheid. Want het was alsof ik vals had gespeeld! Ik bedoel: ik heb niet gezegd waarom! Omdat ik het niet kon. Ik voel mij zo slecht hierover. Want nu is het alsof ze denken: ofwel je bent gelukkig geboren en dan blijf je altijd positief, of je kunt niet gelukkig zijn.

En ik verliet hen met dit idee! Ik heb dit gevoel, dit verschrikkelijke gevoel. Ze vroegen mij: “Waarom ben je zo gelukkig?”... een van hen vroeg zelfs: “Wat is er met jou gebeurd dat jij zo kunt zijn?”... en op dat moment kon ik niet antwoorden. Want op dat moment dacht ik: oké, ik moet teruggaan naar mijn ontmoeting, maar dat was niet waar. Het waren hun gezichten, dat moment, alles om gelukkig te zijn gebeurde op dat moment. Ik hoefde niet te gaan naar de tijd met GS etc. Het probleem is, deze pijn nu, ik heb ze voor de gek gehouden. Ik heb niet de waarheid gezegd. Dat is wat mij me nu laat afvragen: wat zal er met hen gebeuren?

Carrón: We kunnen iets zeggen na het moment waarop de vraag naar boven komt. Wat is de reden dat je zo gelukkig bent? Wat zeg je? Niets? Het is zoals Jezus. “Wie ben jij?” Op een moment in de relatie met Hem [kwam] de vraag van een vijand of van vrienden [naar boven] – op een bepaald moment. “Wie ben jij?” De opening van het jaar: “Wie is Hij toch?” Wat is de reden van zijn anders zijn? Want dit is het moeilijkste om te doen: de vraag naar boven te laten komen. Hierna is het gemakkelijker. Want dan kun je je verhaal vertellen. Want vaak, zoals Giussani altijd zei, gaven we veel antwoorden zonder dat er een vraag was. Daarom moeten we wachten. Tot het moment waarop de vraag naar boven komt. Wanneer de vraag naar boven komt, is het gemakkelijker, want je kunt alleen je eigen verhaal vertellen.

S.P.: Het enige dat ik probeerde te zeggen wanneer ik hun een e-mail stuurde, was: “Ik wens jullie een verrassend leven toe”, want dit is mij gebeurd. In de zin: soms is ons verlangen zo klein. En het leven bereidt ons grotere dingen voor. Maar dat is het enige dat ik zou kunnen zeggen.

Carrón: Geen zorgen. Het punt is dat de volgende keer er iemand is die echt geïnteresseerd is in het antwoord. Want de vraag in hem of haar komt zo hard binnen dat ze niet kunnen opgeven, totdat ze van jou het antwoord krijgen. Geen zorgen, want als iemand echt geïnteresseerd is dan zullen ze zien. Als ze zo geïnteresseerd zijn dat ze zullen vechten om het antwoord te krijgen... We kunnen antwoorden als iemand in de relatie met hem of haar op het werk... de relatie op een niveau komt waar het normaal is om die vraag te stellen. Zodat zij alle voorwaarden hebben om het antwoord te begrijpen. Want vaak zeggen wij het antwoord voordat zij de vraag hebben. Velen denken: ik weet wat je

zegt. Maar je hebt geen idee. Vaak identificeerden ze het christelijk leven niet met geluk. Ze onderscheppen jou. Ze weten het niet, ze kunnen de toestand toeschrijven aan jouw karakter of aan het feit dat je Italiaanse bent of aan wat dan ook. Maar ze hebben zelfs geen idee van de oorsprong van de nieuwheid die ze voor zich hebben gezien. Op zo'n moment, wanneer de voorwaarde aanwezig is opdat de ander het antwoord kan begrijpen [...], dan kun je het geven. En dit is uiteindelijk ook het antwoord op [de vraag over] jouw werk [...] Het zou jammer zijn, nietwaar, als we, tegenover de vraag van iemand die geraakt is door jouw getuigenis, door ons getuigenis, niet de oorsprong zouden aanbieden. Dat zou vals spelen zijn. Want het is niet dat ik zo knap ben. Nee, dit is een geschenk. Het geschenk is dit en dit en dit, nietwaar? Dat is de mogelijkheid om met hen het geschenk te delen dat wij hebben ontvangen. Want wij hebben dat geschenk voor hen ontvangen. Dat is Gods methode. God heeft ons gekozen om getuigen te worden. Om een test te zijn, nietwaar? Om het vlees te worden van iets, van iemand anders. Jij bent de getuige van iemand anders, die achter jou staat.

S.P.: Precies. Ik had echt de indruk dat dit niet betekende dat ik was alsof... alsof ik een licht had maar het was gereflecteerd, ik bedoel het kwam niet van mij.

Carrón: Dit is een deel van de weg om te leren.

S.P.: Maar ik vond het heel mooi. Als je het licht reflecteert wordt je zelf ook mooier.

Carrón: Perfect!

S.P.: Het is niet zo dat je gewoon licht reflecteert. Je wordt zelf mooier, nietwaar? Je bent blij om dit licht te ontvangen.

Carrón: Perfect. Dit is onze taak. In het volle licht, om het te reflecteren. Soms weten we niet wat te kiezen, maar hebben we dit in gedachten, het is als een criterium om te begrijpen wat te doen om de aanwezigheid van Christus in de wereld te laten toenemen. Of om een beslissing te nemen die het mogelijk maakt dat mensen op de een of andere manier de nieuwheid kunnen ervaren

die de Kersttijd heeft geïntroduceerd, die de christelijke aanwezigheid in de wereld heeft geïntroduceerd. En dit is de mogelijkheid dat zij het verschil kunnen zien tussen de ene politicus en de andere, tussen de ene en de andere werknemer, tussen de ene getrouwde [persoon] en de andere getrouwde [persoon]. Het gaat er niet om dat de ene werkt en de ander niet, dat de een politicus is en de ander niet, nee! Onze taak in de wereld, als politicus, als werknemer, als getrouwde [persoon], is dezelfde. Het is het enige dat wij als taak hebben, want we hebben het belangrijkste geschenk ontvangen dat iedereen verwacht. Dit is onze taak. Als daarna God besluit om jou een kind te geven, geweldig! Maar het meest belangrijke geschenk hebben we reeds ontvangen. We kunnen dit geschenk doorgeven, dit geschenk delen met iedereen die we kunnen tegenkomen, ontmoeten, op onze weg, doende wat we aan het doen zijn! Het christendom werd in het begin overgebracht door slaven, handelaren, soldaten. Geen specialisten op het gebied van de missie. Gewone mensen! En toch was er geen andere periode in de christelijke, katholieke geschiedenis meer missionair dan die van het begin. Want de missie is geworteld in de doop! Niet in een specifieke roeping! Wij zijn begiftigd, bemind door Christus. Dat is onze gave.

Wat is dus onze taak? Om het geschenk te delen met wie we tegenkomen op onze weg. Iemand kan geroepen zijn, als een specifieke roeping, om missionaris te zijn. Maar wij zijn allemaal missionarissen! Vanwege onze doop. Vanwege het geschenk dat wij hebben ontvangen! Zoals iemand die zo gelukkig is omdat hij verliefd is geworden en de ander ermee instemt om met hem of haar te trouwen, dat hij het aan iedereen vertelt! Hij is zo blij – er is geen speciale missie te volbrengen. Geen verplichting, geen plicht om te vervullen. Geluk is besmettelijk. Je moet aan de ander meedelen hoe gelukkig je bent. En wat is de reden dat je zo gelukkig bent? Dat jouw geluk toeneemt? Het is een roeping, nietwaar? Je kunt het zien wanneer het christendom gebeurt: het wordt gemakkelijker. Alles wordt gemakkelijker. Maar de vraag is: hoe kunnen we meer zo worden, zodat we nu deze aanwezigheid, die sporen trekt in de geschiedenis, kunnen belichamen? Giussani's antwoord is: door een nieuw schepsel te worden. Een nieuwe Christus te worden, een nieuw schepsel dat in zich de nieuwheid heeft die Christus in de geschiedenis heeft geïntroduceerd. Wat zijn de eerste sporen die Christus getrokken heeft? Petrus' 'ja'! Of Maria's 'ja'! Dit is het eerste spoor. En vanuit dit 'ja'....

K.M.: Ik was gisteren ook erg geraakt toen je sprak over dit ‘ja’ en hoe het het nuttigste is wat ik kan doen.

Carrón: Dat is het punt! Dat is het nuttigste wat ik kan doen voor de anderen. Stel je de Maagd Maria voor: wat is het belangrijkste wat zij voor ons kon doen, anders dan dit ‘ja’? Je kunt je niets anders, niets nuttiger voorstellen wat zij had kunnen doen, dan haar ‘ja’. Of Petrus. Of Giussani, voor ons. Dit is het belangrijkste dat Giussani voor ons heeft gedaan: ‘Ja’. En wat een individuele ervaring was, is de oorsprong geworden van een volk. Wat alleen de ervaring van een enkeling, een individuele ervaring was, Giussani’s ervaring, is een spoor geworden in de wereld, een volk.

K.M.: Ik was aan het denken over mijn roeping voor mijn leven. Want enkele maanden geleden begon ik te denken over wat voor roeping ik zou kunnen hebben... maar ik merkte dat hierover nadenken mij bang maakte. Want het brengt veel beelden in mij naar boven die erg beangstigend zijn.

Carrón: Dat is het punt, nietwaar? De eerste hulp die Giussani biedt aan mensen die hun roeping reduceren tot hun beelden (die hen bang maken), is: haal al deze beelden weg! Anders zou je wel kunnen ophouden met de reis op weg naar het ontdekken van je roeping. Want we zitten gevangen, als onze beelden de overhand nemen, zitten we gevangen. Dan ben je geblokkeerd.

K.M.: Mijn vraag is: hoe kan ik deze beelden doorbreken, want wat ik gemerkt heb, nu, in deze periode, sinds ik de beweging ontmoette... het heeft mij geleerd om ja te zeggen op een andere manier, te volgen, geleerd om iets te volgen dat ik voor mij heb. En dan, wanneer het de roeping betreft, wat roeping is... ik sprak ook met een goede vriend van de beweging en hij zei mij dat je roeping al is begonnen toen God je koos om in de wereld te komen, op het moment van jouw conceptie, want ik was gekozen. Dus hoe doorbreek ik deze beelden, want voor mij is het een worsteling, sinds een lange tijd, het is of gehuwd leven of toegewijd leven. Ik zie dat wanneer ik volg, het mij vrij maakt – of ik denk er gewoon niet over na. Maar het is ook goed om erover na te denken want het is nogal een belangrijk thema. Hoe doorbreek ik de beelden die ik in mijn hoofd heb?

Carrón: Allereerst moet je *Christus vragen* om je dit punt te verhelderen. Want de roeping is gegeven door God. We kunnen later *herkennen* wat de roeping is, maar ze is *gegeven*. Niet door ons gekozen. We kunnen beslissen wat wij willen, maar de roeping, door al de moeilijke dingen heen die er in ons leven gebeuren, onze roeping wordt bepaald door een Ander. De reden dat je hierover nadenkt... is niet door jouzelf gegenereerd. Op een moment in jouw leven is dit jou gebeurd. Zoals het nu gebeurt. En jij hebt deze vraag. Iemand anders heeft deze vraag misschien niet. Het feit dat jij de vraag hebt, maakt dat jij moet antwoorden. Het is het Mysterie dat jou aanzet om deze vraag te stellen, als gevolg van de ontmoeting met Christus. Zoals Sint-Paulus: “Wat wilt u dat ik voor u doe?” – na Christus ontmoet te hebben. Dit is het eerste punt. Je kunt vragen wat Christus voor jou wil.

Het tweede punt. Deze [*beschikbaarheid*] hebben, want je kunt zien dat zo gauw de vraag opkomt, je meteen bang wordt, je begint jezelf te verdedigen tegenover de beelden. Het gaat niet automatisch, dat, wanneer ik de helderheid bereik, ik ook beschikbaar ben, ik ook open sta voor de roeping die het Mysterie voor mij gekozen heeft! Wij moeten dit vragen.

Als deze vraag standhoudt in de tijd, de vraag naar wat mijn roeping is, wat de radicale beslissing zou moeten zijn, als de vraag blijft op mijn weg, na maanden... – Giussani heeft een mogelijkheid aangeboden om een *verificatie* te doen waarin de vraag is: hoe kan ik de tekens identificeren die ik in mijn leven ontdekt heb? Zodat ik op de vraag kan antwoorden. Als de vraag blijft, kunnen we erover spreken. Doe het rustig aan. Stap voor stap. Je moet de tijd toestaan om deze dingen te laten rijpen in jouw ik, in ons ik. Het is geen onmiddellijk proces. We moeten ons ervan bewust worden of er een echte vraag is, of dat het alleen een specifiek moment was. Of het een vraag is die standhoudt in de storm van de tijd.

14 december 2019 *middag*

Leiden

Assemblee met de leden van Gemeenschap en Bevrijding in Nederland

G.L.: [...] [*niet opgenomen*; vertelde over een kleine ontmoeting die hem raakte en de manier veranderde waarop hij met de dingen in het dagelijks leven omging]

Carrón: Ik ben gegrepen in het diepst van mijn ‘ik’ en dit is de overwinning. We zijn bevoorrecht om deze overwinning op het nihilisme te zien, in de realiteit, met onze collega’s op het werk, in onze buurt, thuis, met onze kinderen, met onze vrouw.

We leven in een land met allemaal activiteiten, veel energie en mogelijkheden, maar vaak missen de mensen deze volheid. Je kunt alles hebben wat je bedacht had: een positie, mogelijkheden, reizen enz., maar dit is iets dat men niet kan kopen, dat ze niet op eigen kracht kunnen bereiken. Het is iets dat gegeven wordt en het wordt alleen gegeven door te volgen. Dit is het ‘voordeel’, datgene wat het geloof de moeite waard laat zijn: het is de moeite waard vanwege deze verandering; het leven wordt echt anders. Ogenschijnlijk verandert er niets – ogenschijnlijk. Aan het begin van het christendom, in het Romeinse Rijk, bleven de slaven slaven en de handelaren bleven handelaren, ook toen ze het christendom ontmoetten. De armen bleven arm, maar beetje bij beetje verspreidden ze deze nieuwheid. We zitten in dezelfde situatie als in het begin. Daarom is in deze atmosfeer niets, zelfs de wijdverspreide secularisatie niet, een bezwaar om geraakt te worden (zoals je ons hebt verteld). Niets kan dit geraakt worden verhinderen. We hebben niets anders nodig. Het verwondert me steeds

weer dat Sint-Paulus bewogen kon zijn zonder ook maar iets te veranderen in het Romeinse Rijk. Het Romeinse Rijk was zeer chaotisch, maar Sint-Paulus was vastberaden door het feit van de aanwezigheid van Christus die bij hem binnendrong – dit is de nieuwheid. Maar als we andere soorten beelden voor ogen hebben, dan begrijp ik ons klagen. Als we ons hiervan bewust zijn, hoeven we niets anders te doen dan ontroerd te raken over het feit dat Christus nu in ons en onder ons aan het werk is. We hebben niets anders nodig. Sint-Paulus zei tegen de Korintiërs (een kleine gemeenschap zoals wij): “Jullie hebben alles wat je nodig hebt. Niets ontbreekt je”. We kunnen ons afvragen of dit niet een beetje overdreven is. Maar Sint-Paulus was zó overtuigd. Zijn wij zo overtuigd dat dit waar is? Als dit niet de manier is waarop we naar de nieuwheid en de [hele] situatie kijken, dan worden we depressief, zelfs met het bewijs dat voor je neus staat. Daarom is deze Adventstijd mooi, want het gebruikt het beeld van de scheut (zoals wanneer er in een enorme berg dood hout iets ontspruit). De profeet nodigt ons uit te kijken naar dit kleine ding, deze scheut, in plaats van naar die enorme stronk, want in dit kleine ding zit meer leven dan in de hele rest van het hout. Het is verbazingwekkend. Is dat realistisch of niet?

R.B.: Gisteren, bij de boekpresentatie, sprak u erover dat we ongeleide projectielen worden wanneer niets echt bezit van ons neemt. Ik voel me soms zo’n ongeleid projectiel.

Carrón: Welkom bij de club!

R.B.: Ik heb een fout gemaakt en iemand pijn gedaan en ik was hier erg van ontdaan en geschrokken van mijn eigen inconsistentie. En ik zag [hierdoor] dat ik, naar mijzelf kijkend in actie, vertrouwde op mijn eigen consistentie, op het feit dat ik aardig was tegen anderen enz. Maar dat werkte niet meer. Je kunt altijd om vergeving vragen, en dat heb ik gedaan, maar ik voelde het niet. Dit is een meer algemeen probleem dat ik heb: doorgaans zie ik alleen mijn zwakheid en fouten. De zin die me deed begrijpen dat de katholieke Kerk iets voor mij was, was wat we zeggen tijdens de Paaswake: “Gelukkige schuld waaraan wij de Verlosser danken, zo groot, zo roemrijk”. Voor mij drukt deze zin heel het vertrouwen en de zekerheid en de tederheid uit waarmee de Kerk naar zichzelf kijkt, ook als ik het niet helemaal begrijp. Maar nog steeds raak ik

verslagen door mijn fouten, zelfs als anderen mij vergeven. Ik voel me geblokkeerd en weet niet hoe ik hieruit moet komen.

Carrón: Ik ben je dankbaar voor het stellen van deze vraag, want zo kunnen we beter begrijpen wat de nieuwheid is die Christus in het leven, in de geschiedenis, is komen brengen. Vaak zijn we bang voor onze inconsistentie en fouten. Dit is een echte vraag. Het choqueert ons. Dit is onderdeel van het probleem. Vaak zijn we, je haalde de presentatie van gisteren aan, ongeleide projectielen, zonder dat er iets is dat ons echt grijpt, tot in het diepst van ons 'ik'. Tegelijk is het zo dat deze menselijkheid, zo broos, zo inconsistent, zo zwak, met zoveel fouten, het enige is wat er gegrepen kan worden! En dit verandert alles. Daarom moeten we naar onze menselijkheid kijken met tederheid. Lees nog eens, in het evangelie, de passage over de zondares. Iedereen kende haar inconsistentie, wist dat ze een zondares was. Afgaand op hun analyses hadden ze gelijk. Er was er maar één die een andere blik had, die op een andere manier naar deze vrouw keek. Dat was Jezus. Wie heeft er gelijk? De 'wijzen', die met hun analyses aantoonde hoe inconsistent ze was? Of Jezus? Denken we (zoals Simon) dat Hij zo dom was dat Hij niet wist wie Hij voor zich had? We denken dat Christus zo dom dat Hij onze inconsistentie, onze broosheid niet ziet... je kunt een hele lijst met aanklachten tegen jezelf maken...en je hebt gelijk, het is waar, je kunt je inconsistentie laten zien, zoals ieder van ons. Maar het enige wat *gegrepen* kan worden is jouw vlees, jouw menselijkheid, die zo broos is. Daarom keek Jezus met zo'n tederheid naar deze vrouw, kon Hij haar zó omhelzen, dat ze tot in haar binnenste gegrepen werd. Je moet beslissen of je naar je menselijkheid wilt kijken zoals iedereen, volgens de analyses, zoals A.H. gisteren zei, maar dan houd je geen rekening met iets waar een Ander wel rekening mee houdt. Je kunt je voorstellen waarom de mensen ontroerd en gegrepen waren. Niet omdat ze gelijk hadden, of eerlijk, of 'goed' waren, maar [juist] omdat ze dat níet waren. Tegenover de algemene mentaliteit, ook die van ons, provokeert Hij iedereen door erop te wijzen dat niemand voor Hem gedaan heeft wat deze vrouw voor Hem gedaan had. En waarom? Omdat alleen iemand die vergeven is, zoals zij vergeven was, kan liefhebben. En ze was niet geliefd omdat ze gelijk had, ze was niet geliefd omdat ze consistent was, ze was geliefd omdat haar vergeven was. Maar niet alleen omdat haar vergeven was. Het is omdat er geen andere manier van kijken naar

onze menselijkheid mogelijk is dan de blik van Jezus, die zo in staat is om ons diepste zijn te raken. Geen andere!

Je kunt de Inleiding [van *Sporen trekken in de geschiedenis van de wereld*] niet doorbladeren als elke andere tekst. Het is het getuigenis dat Giussani aan het eind van zijn leven tegenover de hele Kerk geeft: “Geen vrouw heeft ooit een andere stem over haar kind horen spreken met zo’n oorspronkelijke tederheid en onbetwistbare waardering van de vrucht van haar schoot, met een totaal positieve bevestiging van zijn bestemming; enkel de stem van de jood Jezus van Nazaret doet dat. (...) Geen mens kan zichzelf bevestigd voelen met de waardigheid van een absolute waarde, los van zijn succes” (p. 9-10).

“Los van zijn succes”. Hij heeft het nog niet eens over de zonde. En niet omdat we geen zondaars zijn, maar omdat er geen andere manier is om naar de realiteit te kijken met zo’n mogelijkheid tot bevestiging van het ‘ik’, dan [de blik van] Jezus van Nazaret. Dit is het christendom. Interesseert het je of niet?

Vaak zijn we zo ‘vergroeid’ met de algemene mentaliteit dat we naar onszelf kijken volgens de patronen van die algemene mentaliteit (en dit kan zelfs een religieuze mentaliteit zijn, zoals die van de Farizeeën, die religieus waren). Ze zagen die vrouw, of Zacheüs, of Mattheüs, enkel als zondaars. Zo kan ook een christelijke mentaliteit zijn: moralistisch. Maar, weet je, dat heeft niets met het christendom te maken! Anders zouden we de meeste pagina’s uit het evangelie moeten schrappen. Maar we kunnen ze niet schrappen, het is de canon, het is het patroon van het christendom, het is waar het christendom over gaat. We kunnen niet zelf bedenken waar het christendom over gaat. Het christendom is dit: de regel die we hebben voor alle momenten van de geschiedenis, is de relatie die Christus had met Zacheüs, met de Samaritaanse vrouw, met Mattheüs... Er bestaat geen christendom buiten dit. Maar het is het begin van een strijd tussen onze manier van denken en kijken naar onszelf, en plaats maken voor een andere blik.

Dit is de enige manier waarop iemand kan veranderen. Het is niet dat de verandering de voorwaarde is om geliefd te zijn. Geliefd zijn is juist de enige voorwaarde om te kunnen veranderen en steeds consistentier te worden, tot en met het moment van de ‘pyjama’ [verwijzing naar de bijdrage van **G.L.**]. De consistentie, de verandering raakt zelfs het vouwen van de pyjama: de manier waarop we die opvouwen, met meer aandacht... Maar volgens een plan dat niet het onze is! Hij begon namelijk niet met de pyjama. Dat de verandering zelfs doordrong tot de pyjama was een verrassing. Het was niet het resultaat van een

strategie: ‘Ik moet goed voor alles zorgen, moralistisch, ik moet anders gaan denken over de pyjama’; het had daar niets mee te maken. Als we dit op eigen kracht hadden gekund dan hadden we geen Verlosser, geen Redder nodig gehad, dan hadden we niemand hoeven verwachten met Kerstmis. We verwachten omdat we hulpbehoevend zijn. Het beginpunt is dat we in staat zijn met tederheid naar onze menselijkheid te kijken; en we hoeven niet de verandering in onze consistentie, in ons leven, af te wachten om dat te kunnen doen. Jezus daagde Zacheüs uit met deze blik, vóórdat Zacheüs veranderde. Dit is het beginpunt van de verandering, tegengesteld aan: “voordat ik naar je huis kan komen, Zacheüs, moet je eerst alles veranderen, en pas daarna, als je dat gedaan hebt, kan ik bij je thuis komen”. Nee, zo is het niet. Het spijt me, maar [het evangelie is niet zoals we in gedachten hadden]! Dit is in de eerste plaats een uitdaging aan onze rede – niet aan onze ethiek, maar aan onze rede! Als je inconsistentie zo ‘consistent’ blijkt, is de uitdaging groter omdat het moeilijker is dit te accepteren, omdat de inconsistentie blijft en blijft bestaan, ze is koppig. Maar dit is het moment (zei Giussani) waarop we worden beproefd of we onze redding echt van een Ander verwachten of van onszelf. Je bent gechoqueerd omdat je (zonder het te beseffen) je redding verwacht van je eigen strategie, van je eigen energie, van je eigen wil. En daarom ben je gechoqueerd. Maar als je op een Ander wacht, kun je op Hem wachten in elke omstandigheid. Dit is moeilijk, omdat, als we zien dat we in een bepaald aspect van ons leven niet kunnen veranderen, we ons voor de vraag gesteld zien: “Is Christus echt? Kan Hij nog steeds van mij houden?” Jij moet beslissen. Is jouw maat Christus’ liefde of heb je een andere maat? Want Christus’ liefde is zonder maat.

Vaak projecteren we onze maat op Christus. Wanneer wij onze inconsistentie zelf niet kunnen accepteren, denken we dat ook Jezus onze inconsistentie niet kan accepteren. Maar hiermee projecteren we onze maat op Christus in plaats van onze maat te laten uitdagen door die van Christus, wiens maat mateloos is. Dit is het werk dat we te doen hebben, maar geen werk in de zin van: “ik moet consistent zijn”; ons werk is deze strijd tussen “onze maat” en “zijn mateloosheid” – en het is een gevecht. Elke dag. Wanneer je jezelf niet kunt accepteren, jezelf niet kunt omhelzen, jezelf niet vriendelijk behandelt, moet je beslissen om je te verlaten op een Ander of op te geven. Dit is het kritieke moment en dat kan in elk ogenblik. Dit is de revolutie. Denk aan Sint-Paulus, een farizeeër, helemaal doordrongen van deze mentaliteit. Wat een revolutie

heeft hij moeten doormaken om te erkennen dat er geen maat is! Alle brieven van Sint-Paulus getuigen van deze revolutie. Hij moest alles heroverwegen, van begin tot eind, omdat een ander criterium zijn leven was binnengegaan. Een andere blik. Als deze blik niet waar is, is Jezus voor niets gestorven, is Zijn dood waardeloos en betekent Zijn opstanding niets. Dit is de echte uitdaging.

M.F.: Ik ben M., ik woon sinds vijf jaar in Nederland. De afgelopen periode is moeilijk voor me geweest omdat mijn man en ik graag kinderen zouden krijgen, maar die komen niet. Het is een verlangen dat ik heb, dus daarom ben ik begonnen als een gek te gaan werken, op een gegeven moment meer dan 10 uur per dag, elk weekend...

Carrón: ...om de leegte op te vullen! Het is nutteloos, je kunt wel 24 uur per dag werken. Weet dat in elk geval, anders worden we nog gek. Je kunt wel 24 uur per dag werken, het is nutteloos. Waarom? Het punt is dat we niet weten wat de aard van het probleem is. Ik herinner me altijd een citaat [van Chesterton] dat zegt “het probleem van veel mensen is niet dat ze het antwoord niet hebben, maar dat ze het probleem, het vraagstuk niet begrijpen”, de aard van hun verlangen, de wanverhouding. We beginnen te zoeken naar een oplossing maar... het is alsof je niet weet wat de aard is van de tumor en dan probeert de tumor op te lossen met paracetamol; en vervolgens ga je klagen dat de paracetamol het vraagstuk niet oplost. Het probleem zit in het begin. Dat ik niet beseft wat de kwestie is: dat ik een tumor heb. Wat is de aard van onze ziekte, wat is de aard van ons probleem? Ben ik niet gelukkig omdat ik geen kinderen heb? Zelfs als je kinderen zou krijgen, zou het nutteloos zijn, want het is niet genoeg.

M.F.: Ja, tot op dat punt kan ik wel komen. Gelukkig heb ik mensen zoals A. en C. die in dezelfde situatie leven maar daarmee vrede hebben – en ik zou die graag ook voor mijzelf hebben. Ze zitten in exact dezelfde situatie en ze hebben er vrede mee. Dus de volgende stap is om te volgen, om een zoon of dochter te zijn.

Carrón: Waarom? Wat is het verband tussen volgen en geen kinderen krijgen?

M.F.: Dus wat ik doe is: omdat ik die vrienden zag die er vrede mee hebben – en de oorsprong van hun vrede is Christus –, begon ik te volgen om op dat punt te raken, ik begon bijvoorbeeld weer de schola te doen. En nu voel ik zelf - al heb ik er niet helemaal vrede mee- dat ik me toch niet helemaal vernietigd voel, ik werd niet meer helemaal bepaald door dit aspect. Ik kan zeggen dat ik veranderd ben.

Carrón: Prachtig, dit is het beginpunt, dat je direct het teken kunt zien dat er iets aan het veranderen is, ook al is je wens niet vervuld. Je bent veranderd, niet omdat je nu kinderen hebt. Je hebt er vrede mee, je begon het leven op een andere manier te leven, totaal anders dan voorheen. Wat heb je uit deze ervaring over Christus geleerd? We kunnen van Christus leren, niet door te mediteren, maar door te kijken naar wat Hij in ons leven aan het doen is. Je kunt begrijpen wat Christus is door hierop te letten. Wat er met je is gebeurd, is voor jou de mogelijkheid om beter te begrijpen wie Christus is voor het leven. Anders hebben we ons idee van Christus en ons idee van onszelf, en ons idee van wat het antwoord is op onze behoefte.

Wat is mijn behoefte? De wens om een kind te krijgen... Ik kan het niet krijgen, ik klaagde de hele dag, huilend, totdat ik iemand begon te volgen. Door enkele mensen te volgen die er vrede mee hebben, begon Christus zich in je leven te openbaren, zodat je net als zij vredig wordt. Alleen wanneer we deze ervaring doormaken, kunnen we het begrijpen. Niet omdat we, als een mantra, herhalen: “Christus, Christus, Christus”, als een leeg woord. Alleen als je Christus in je leven kunt ervaren – anders blijft het christendom altijd buiten ons. Als Christus niet in onze vezels en wonden binnendringt, in onze behoeften, wordt Hij iets dat buiten ons staat. Christus wordt geopenbaard aan mensen die een behoefte hebben, alleen aan mensen met een behoefte. De farizeeën dachten dat ze Christus kenden, maar in die kamer was de enige die echt wist wie Christus was, die vrouw. Alle wijze mensen die daar waren, dachten dat ze wisten waar het bij Hem om ging, maar ze wisten het niet.

Dit is waarom (laat me die link leggen) Giussani spreekt over “het cruciale belang van de ervaring”, omdat de realiteit alleen in ervaring wordt onthuld. Dit geldt voor alles, voor de liefde, voor het werk, zelfs voor Christus. Alleen als je kunt zien wat Christus in je ervaring is, kun je iets over Christus leren, anders is het slechts een leeg woord. We denken dat als we hier zijn, in de club van christelijke mensen, we kunnen begrijpen waar Christus over gaat?! Nee!

Giussani zei dat de verandering niet plaatsvindt wanneer je alleen een *club* van relaties binnengaat, maar dat die gebeurt wanneer de ontmoeting de *vorm* wordt van de relatie met alles.

Ik heb een voorbeeld met betrekking tot deze vraag. Vorige week was ik bij een diner met jonge stellen en een vrouw vertelde me over dezelfde situatie die jij nu vertelt, ze kon geen kinderen krijgen en ze huilde jarenlang omdat er geen kind kwam. Toen vertelde iemand haar iets en begon ze deze weg, begon ze iemand te volgen. En toen was ze verrast door de verandering, net zoals jij. In het begin behoorde ze tot een *club*, tot christelijke relaties, tot de beweging, maar dit veranderde niets. Het gaat er niet alleen om lid te zijn van de club. De verandering begon pas toen ze de weg begon te gaan op een manier dat de inhoud van de ontmoeting de *vorm* werd (zoals het eerste hoofdstuk van *Sporen trekken* het zegt) van alle soorten omstandigheden. Wat is de vorm? Dat dit volgen elke ‘vezel’ van het leven gaat raken, zoals deze.

Dit is belangrijk. Vaak denken we dat we tot de beweging behoren, tot de Kerk, tot de club, tot deze manier om relaties te vormen, en dat dit genoeg is. Maar je ziet dat je blijft huilen. Ook al hoor je bij de beweging, [toch] word je verdrietig. De veranderingen begonnen niet toen je de groep vergrootte, het aantal relaties, maar toen je accepteerde dat deze ontmoeting de *vorm* werd van je relatie met deze omstandigheid (dat je geen kinderen krijgt). We kunnen boeken lezen, de schola doen en niets begrijpen, totdat iemand je de mogelijkheid biedt om te begrijpen wat Giussani zei. Vaak hebben we in de beweging het idee van een ‘gezelschap’, toe te behoren tot een club van relaties, zonder een werk te doen. Waardoor is je verandering begonnen? Toen je begon dit werk te doen, te accepteren, om echt de inhoud van de ontmoeting te verifiëren.

M.F.: Ik zag dat ik gelukkig kan zijn zonder kind, maar mijn vraag is: hoe houdt dit geluk dat ik zonder kinderen kan hebben, verband met het verlangen?

Carrón: Je zult dit verlangen gebruiken om naar Christus te blijven zoeken. Zoals je bijvoorbeeld, als je niet aan de top kunt komen van het bedrijf waar je voor werkt, je om vervulling blijft vragen, maar aan de Persoon die je hele hart kan vervullen. Anders blijf je klagen omdat je niet de baas bent. Of omdat je carrière niet loopt volgens het beeld van wat voor jou de top is. We moeten beslissen waar we ons antwoord zoeken. Giussani zei dat de betekenis van het

christendom als gebeurtenis is dat het eerst onthult wie ik ben, wat de aard van mijn “ik” is, ten tweede wat mijn bestemming is (het geluk) en, ten derde, wat de stappen zijn om daar te komen.

Toen je begreep dat je niet wist wie je was, zag je in dat je je stappen moest veranderen. Je hebt verschillende mogelijkheden uitprobeerde en zonder dit verlangen op te geven, ben je een nieuwe reis begonnen, heb je een andere stap geprobeerd, en je kunt zien of deze stap je meer naar je bestemming brengt of niet. Dit is de school van de gemeenschap. Alleen al in dit hoofdstuk staan veel van de antwoorden op onze vragen, maar vaak herhalen we ze zonder ze op onze situatie toe te passen.

Wat Giussani zei, is als één plus één, het is zo helder, dat alleen Christus ... niet onze analyse, niet onze strategie of inspanning, niet onze capaciteit of onze wil ... Dit is het cruciale belang van de Menswording, van Kerstmis. Het biedt ons de mogelijkheid om geen ongeleide projectielen te zijn, op zoek naar een antwoord terwijl we een antwoord vóór ons hebben – maar het nog niet herkend hebben. Ik geef jou niet de schuld. Het is alleen dat we onze tijd niet willen verliezen, onze tijd niet willen verspillen, dat er een andere mogelijkheid is om te leven, een mogelijkheid die school van de gemeenschap wordt genoemd. Het is niet omdat ik aandelen heb in die boeken. Ik ben alleen geïnteresseerd in jullie geluk. Met de schola kun je je bestemming bereiken zonder je tijd te verspillen.

De vraag is hoeveel tijd je nodig hebt om tot deze overtuiging te komen. Dit is het leven. Hoeveel tijd hebben we nodig om licht te krijgen, anders lopen we in het donker, we lopen al tastend (en je loopt tegen de muren op). Als we het hebben over het echte leven, kunnen we begrijpen wat de betekenis is van de school van de gemeenschap. Niet omdat we “groupies” zijn van don Giussani en zo gek zijn dat we de realiteit alleen kunnen zien met “Giussani’s ogen”. Maar het gaat niet om Giussani’s ogen, maar om Christus’ ogen! Het is Christus die duidelijkheid heeft gebracht over onze natuur, over onze bestemming en over de stappen om die te bereiken. Daar is het geloof voor.

E.F.: Dit jaar is om [verschillende] redenen mijn belangrijkste vriendschap mislukt, de vriendschap die me het meeste hielp. Bovendien gaat het fysiek en mentaal slechter en slechter met mijn ouders, en daardoor voel ik me echt verloren en heel alleen. Niet alleen op een fysieke manier, maar in de zin dat ons probleem niet door mijzelf of iemand anders kan worden opgelost. Het

werk dat we met de geestelijke oefeningen hebben gedaan, heeft me geholpen me ervan bewust te worden dat wat we nodig hebben, niet mijn kleine dingen zijn, zelfs niet mijn beste vriendschap. Ik ontdek dan door mijn leven als fulltime moeder, met altijd veel te doen, [dat wat ik nodig heb, is] de realiteit te beleven als een dienst, als een geschenk van onszelf aan mijn kinderen, aan mijn gezin, aan mijn man. Het is de manier waarop ik kan leren om te leven in dankbaarheid, door alles te geven. Maar toch moet ik zeggen dat ik in het dagelijkse leven een fysiek gezelschap mis, en het lijkt erop dat alles zwaarder is. Ik vraag de Heer vaak om Zichzelf te openbaren en soms denk ik dat ik enkele tekenen zie. Maar dit is niet genoeg om deze melancholie te overwinnen. Hoe wordt Christus steeds meer een metgezel in mijn dagen?

Carrón: Mag ik je antwoorden met een voorbeeld van een klein kind? Een studente vertelde me ooit tijdens een *Diaconie* van de CLU over een dialoog tussen een van haar broertjes met hun moeder. Het kind was acht jaar oud en zei op een dag tegen zijn moeder: “Ik mis je altijd, ik heb altijd dit melancholische gevoel dat ik je mis”. En even later zei hij: “Maar ik mis je zelfs als je aanwezig bent”.

Het punt is dat we vaak op zoek zijn naar een gezelschap waarin je de ander nooit zult missen, maar dat bestaat niet! (Hij mist haar zelfs als ze daar is). Want elke metgezel is slechts een *teken* van een andere Metgezel.

Ik werd getroffen door de ontdekking van wat Jezus zei. Omdat Jezus hetzelfde zei als dit kleine kind: “Als je Mij gelooft, geloof je niet in Mij maar in de Vader die mij gezonden heeft.” Jezus zei: als we in Hem geloven, die *de* metgezel is, geloven we niet in Hem, maar in de Vader die Hem heeft gezonden. Dus zelfs Christus herinnert ons aan de Vader. Zelfs zijn aanwezigheid verwijst naar de Vader, die het Mysterie is.

Dit is cruciaal. Het feit dat je Christus mist, een kameraadschap mist, is het teken van Zijn aanwezigheid, omdat je Hem niet kunt missen als Hij niet in je leven aanwezig zou zijn. Christus komt dus niet om jouw gemis van Hem op te heffen, maar om dit gemis ‘op te blazen’: om je kennis te laten maken met het Mysterie. Giussani zei het op een prachtige manier: “Jezus laat ons zich aan Hem hechten, met als doel ons allemaal bij de Vader te brengen”. Ons gezelschap heeft maar één doel: niet om de kwestie van ons gezelschap op te lossen. Het is een christelijk gezelschap, een ‘vreemd gezelschap’, zei Giussani, omdat we metgezellen zijn om elkaar te herinneren aan het Mysterie, aan de

Vader, die de oorsprong is van alles. Je moet dankbaar zijn voor dit gevoel Hem te missen, omdat het de mogelijkheid is om Hem te gedenken. Op de bodem van je hart, in plaats van je te verwijten dat je Hem niet gedenkt, komt Hij in je diepste innerlijk en laat je naar Hem verlangen: “Ik ben wat je zoekt; wat je mist is Mijn aanwezigheid”. Maar in plaats van dit te zeggen als een moralistische regel, wekt Hij je verlangen op, je besef iemand te missen. Dit is de mogelijkheid om Hem te zoeken, dit is een genade. Het probleem in het leven is dat we niemand missen. Dit is het echte probleem, als je niemand zou missen. Niemand heeft nostalgie zonder dat er iemand is; als je verliefd bent, is het op een persoon die er is. Nostalgie is geen slechte zaak. Nostalgie is het mooiste voor iemand die verliefd is, godzijdank. Als je geen nostalgie hebt, betekent dit dat je van niemand houdt. Waar of niet? Dit is de methode, de natuurlijke methode, die door Christus wordt gebruikt om ons kennis te laten maken met het echte. Dit is een menselijke reis die je kunt maken in de relatie met je man of met je geliefde. Het is de mooie reis die je altijd kunt maken.

Michiel: Dezer dagen dacht ik hoe fortuinlijk we zijn om iemand te hebben aan wie we vragen kunnen stellen over het leven. Voor mij begon het niet alleen met dit bezoek van Carrón, maar toen ik, in Rusland, door de omstandigheden besloot de beweging opnieuw te gaan volgen. Deze dankbaarheid is mij nooit ontvallen, dat het leven en de zin van het leven samen zijn gekomen en ik iemand heb die ik hierover kan bevragen. Over het leven (“wie ben ik?”), en over de bestemming en hoe je daar komt, welke stappen te nemen. Het is echt een enorme genade om een geschiedenis te hebben, een precieze geschiedenis die me heeft geraakt, die is gekomen om me vast te pakken in de omstandigheden waarin ik me bevond en waarin ik ben, om bij me te blijven en me door het leven te vergezellen. Het was al zo; we konden deze dagen goed gebruiken, we konden goede vragen stellen, omdat we al een weg gaan, we leven en elkaar helpen leven. Voor mij is het een grote bemoediging: de weg wordt ons voorgesteld en we kunnen hier samen leven, terwijl we een grotere geschiedenis volgen. Het helpt, laat ons verder gaan, maakt ons intelligenter, in ware zin. Dit gezegd hebbende, waren deze dagen echt een gebeurtenis. We hebben een aantal dingen gevat, maar we moeten het beter begrijpen. Ik wil deze speciale gelegenheid niet verliezen, niet alleen omdat ... het eerste is het feit zelf dat je kwam, als het gezicht van hetgeen we volgen; maar ook wat er concreet gebeurd is, het was een ontmoeting van levenservaringen. We hebben

verschillende mensen nodig om de ontmoetingen die we met Carrón hebben gehad uit te schrijven, zodat het voor iedereen een gelegenheid kan worden om hieraan te werken, om niet te verliezen wat we hebben ontvangen.

Carrón: Nu hebben we een kans die we in het verleden niet hadden. Ik had niet de mogelijkheid om Giussani elke maand te ontmoeten. Jullie hebben die nu, via de videoverbinding met de school van de gemeenschap in Milaan. Dit is de mogelijkheid om deze dialoog voort te zetten, om elkaar te begeleiden, om dat gezelschap te bouwen waarnaar je op zoek bent. Het is voor iedereen beschikbaar, we kunnen er gebruik van maken of de gelegenheid verliezen.

Michiel: En we zien je in Londen. Dank je!

Angelus